

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 14.

У НОВОМ САДУ 3. АПРИЛА 1886.

ГОД. II.

ЧАСТ И ХВАЛА

ПОШТЕНУ РАДУ И САВЕСНОЈ ТРУДБИ ЗА ПУНУ ЧЕТВРТИНУ СТОЛЕЋА.

Навршило се двадесет и пет година како народ српски овде на народној својој позорници гледа два мила и драга лица па се поноси и ужива, што српска мајка роди и одоји, узајамна љубав и слога за вас живот споји а богодано одушевљење за дивну уметност српској просвети у службу даде то двоје врених и ваљаних чланова свога рода.

Који Србин данас поље само разбира за лепу уметност, тај знаде за светла имена **Драгиње Поповићеве-Ружићке** и **Димитрија Ружића**. А зна зацело и то свако, да је требало и озбиљскога мара и настоја, требало мученичког прегоревања и пожртвовања, док се та имена засветлила. Неустрашимо је ту ваљало зрети у величанствени циљ па прегнути њему свим истинским жаром одушевљења.

Па ко то зна, тај не може на ино, а да након двадесетпетгодишње јуначке борбе победничким венцима признања и захвале не уреси поносне главе **Драгиње Ружићке** и **Димитрија Ружића**, да им усрдно не стисне руке и из дна душе не завани: Хвала Вам, милени наши љубимци! Да сте нам још дуго здраво, срећно, орно и задовољно! Живили!

ДРАГИЊИ РУЖИЋКИ

О ПРОСЛАВИ ДВАДЕСЕТПЕТГОДИШЊИЦЕ ГЛУМОВАЊА ЈОЈ.

Н уну четврт века гледамо те тако —
Свак је од нас с тобом и пев'о и плак'о,
Гледећи на теби живот нам васцели:
Шта нам усуд једном, шта пак другом дели.

Четврт века, увек ти си горе тамо,
А ми сви те само од доле гледамо;
Право је, да и ти сиђеш доле данас,
Да ти нас потражиш, да погледиш на нас.

После четврт века право је да буде,
Да запиташ: да л' ти признајемо труде?
Да нас видиш, еда л' не седимо немо,
Да л' те разумемо, да л' те поштујемо?

Ох, тешко је, мучно, на даскама отим!...
Ми смо благодарни глумцима сиротим,
Што, кад нас веселе, себи муке праве,
А за какву плату? Све за парче славе.

Све вас поштујемо... А да ли и тебе,
Тебе, која и нас дижеш поред себе?
Теби, дични стубе, уметнице права,
Двострука је хвала, двострука ти слава!...

Благоје Бранчић.

ДИМИТРИЈУ РУЖИЋУ

УМЕТНИКУ.

Н е мож' ми машта, не могу мисли
До непрелетне оне висине,
До које си се на моћних крилих
Вештине красне славом дигнуо,
Рода ми малог дико велика!

Ако си вољан, да чујеш мене,
Који под стегом признања ступам
Пред тебе, да се њим ти поклоним:
Спусти се, сиђи са крила славе,
Која те кругом звезданим носе,
Рода ми малог дико велика!

Ја ти се дивим, ја ти се клањам,
Јер ти си велик, ти си савршен
На позорници кад приказујеш.
Славуј си сетан и чедна врула,
Кад ти с' усана љубав беседи,
Гром си, што грми, када повреду
Јуначког, мушког поноса сликаш,
Верни си одјек очаја, бола,
Живи си тумач слабости, страсти,
А мученик си душевне борбе

И страшне гриже грозних убица,
На позорници што их престављаш.

Спусти се доле, чуј ми беседу:
У њој ми срце, у њој ми душа,
Молитва чиста и жеља жарка,
Да, кад настане и педесета,
Да будеш удиљ сретно и здраво,
Да будеш десно крило, тврди стуб
Мезимчета нам, позоришта нам,
Рода ми малог дико велика!

Спусти се, сиђи, остави виле,
Виле те доста грле и љубе.
Спусти се, сиђи са крила славе,
Амо те хвала народна зове
А чиста љубав на руке чека,
Што лаворове сплела ти венце,
Поносно чело да ти крунише
И тиме ода признање своје
Твом творилачком духу бесмртном,
Рода ми малог дико велика!

Мита Поповић.

ИЗГУБЉЕН БЕНИЈЕ.

ЛИСТАК ИЗ „НЕГДИНСКЕ КРОНИКЕ“.

ИСПИСАО П. АДАМОВ.

Било је то . . . Јуче или пре колико хоћете година — свеједно! По негдинску хронику, и ако је хроника, није хронолозија први закон. Тек причају о њему Негдинци и данас.

А чули сте зајамачно и сами свог века више пута, да каже когод за овог или оног:

»Штета за тог човека! У њему је изгубљен велики дар.«

Таких »изгубљених дарова« имаде у свима божијим кутовима овог света, у свима круговима људским.

Ето . . . Сава Белобрк! Изгубљен дар! И нико није тако уверен, колики је грдан дар у њему изгубљен, баш као — он сам.

Он је могао бити највећи научник, — да је само учио штогод.

Могао је бити први вештак и уметник, — да је учио штогод.

Могао је бити Бизмарк или Горчаков, — да је учио штогод.

Он би пронашао зацело и регретцим mobile, — да је само учио штогод.

У опште, да је учио штогод, могао је бити после Адама — први човек на свету.

Његова је несрећа, увераваше он сваког, што је само »прост берберин«. Он је ваљда један берберин измеђ свију бербера на свету, који није — трпен спасен, и који не може подићи под капу оних, што кажу, да су бербери први људи, него тврди, да је то проста и пука обмана. Било је времена, додуше, кад је Сава Белобрк живео у тој блаженој обмани, да од берберина може бити штогод хоћеш; ал и онда тек не из уверења тога, што је берберин, него што је Сава Белобрк — баш он, то јест: што је — беније. Па кад поред свег свог дара није могао ипак даље да дотера, него се уверио, да се мора и подерати као берберин, а он смота свој ђалватов, бритве и маказе у једну плаветну мараму под пазово, тури своје рубље у ценове, дохвати штап у руке, па тако дође у Негдин.

Што је руха, на њему је; што је круха, у њему је — и ништа више. Да је осећао мање дара у себи, можда би даље дотерао. Ал кад је видео, да је изгубљен дар, јер све, што би он могао бити и пронаћи, постоји и пронађено

је већ пре њега и без њега, таман се уверио, да је изгубио више од тога свог века у лудо.

Сава је негде зацело морао чути за Негдин. Па као што је Негдин, већ као што знате, Негдин, мислио је, ту ће бар бити — берберин.

Кад је пошао већ у Негдин, наоштрио је све бритве, што их има, наклјукао је пуне ценове сапуном, које да га ветар не однесе камо на други крај света, које што . . . но, дабогме, што није био сигуран, да ће сапуна наћи у Негдину.

Унапред је кројио планове, шта ће са силним новцем, што ће га тамо стећи. А да ће силан новац стећи, то је држао већ као у воску, не у воску, него, бومه, као да су му ценови већ пуни талира и цванцика. Иде па рачуна, па броји. Понда тури руку у џеп, да заграби пуну шаку. Кад тамо, а он забô погте у сапун.

Мислиш . . . А шта да мислиш? Трже руку, као да је ухватио за усипан бријач.

— Их! . . .

Опет се Белобрк занео.

Иде, а врзу му се пред очима све саме брадајлије.

Чисто чорба цури Белобрку на уста. Суче рукаве, па мота рукама, као да оштри бријач. Понда, мислиш, струже по зараслим брадускерама као дрљачом по неугареној и запарложеној стрњици.

Угледао већ и кулу негдинске цркве.

— Ако бог да? — зазвуча неки рапав глас тик из његових леђа, што неки рекао, као последњи глас тестере.

Сава поскочи, како се трже, па се осврну.

И опет:

— Их!

Оте се Белобрку, ал сад из дна душе.

Беше то кукуљава старица, сва ронђава и одрпана, а наслања се на глоговац. Егава, па шантуца; но брзо корача, те га стигла.

Познао је. Стара је то познаница његова.

— А куда ћеш ти, бог те убио? — пита он, па сав претрнуо.

— Куд знам ја без тебе? — одговори бака.

— Кад те молим, пречекај бар ту које време. Не иди са мном одмах у село. Не гине нам, да се кад тад опет састанемо.

Бака седе под неко дрво крај пута, а из

грудн јој завеча као разлупан таламбас, ил то беше кикот или уздисај.

Белобрк се саже, дохвати једну грудву, баца је себи преко главе, а и не осврну се.

— Врачу, исцели се сам! — виче за њим баба.

Сава неће као ни да чује, ал му се рука и нехотице маши његове необријане браде.

— Quod licet Jovi, non licet bovi! — прогунђа ђеније самосвесно.

То му је све, што је научио, пре него што је истеран био из школе.

То је есенција његове теоретичне и практичне филозофије.

То посредна тачка његова погледа на свет.

А излазна тачка био је његов ђеније, он сам.

Тек му се и опет учини, да чује, како подмукло звечи разбијен таламбас за његови леђи. Чује, ал неће да хаје. Стресе се само.

И уђе у Негдин, мислиш, ушао је у обећану земљу, где, додуше, не тече мед и млеко, што, право рећи, није ни сам мислио; али где расте браде небријане и нескрћиване, као препотопске шуме од Адама.

И нико још не кличе: »Осана!«

Имаће, мисли, кад.

Срете неог Негдинаца. Тера пред собом чопор оваца. Збиља зарастао као, боже опрости, наш четвороруки »прадед«.

— Их, човече! — убезекну се Белобрк.

Убезекну се и Негдинац, па се изрогачи на њега. Вели само:

— Који ти је бес?

Па пође даље.

А Белобрк већ извадио калајлију, па прави сапуницу.

Само да му је почети! Само да покаже том свету, шта он зна! Па ће се, мисли, и свет опаметити, те видити, ко је он; а он ће се, дабако, набрати меда.

— Као пчела на твојој бритви! — довикује му неки глас. Он и не чује.

Негдинац се и не обрће даље на њега, већ тера своје овце.

— Стани! — виче за њим Белобрк и трчка око њега, а глади бријач.

Ајак! Онај се само прекрсти, па ни обрни ни осврни, него иде својим путем.

Белобрк се окрену за својим трагом. Наопако се и окрену!

У врх села се помолила бака, па егуца на свом глоговцу.

Он смота бријач, па га тури у џеп.

Маше главом на бабу, да не иде даље.

Баба застаде, па чучну усред пута.

— Да те хоће когод прегазити, бог дао! — гунђа ђеније у себи тамо њој.

А разбијен таламбас и опет зазвуча у његовим ушима.

Оде управо...

Дакако, куда и зна, већ у негдинску крчму.

Кад тамо, а крчмар поређао неколико Негдинаца, па их жуља неком прканицом и без сапуњаче, све варнице крешу.

Белобрк седе за сто и наручи фићок ракије.

Таман метуо стакоце на жедне усне, па да покваси грло сухо, а суха рука њему преко пута испречи се до по стола, па ће да се куцне с њим.

Белобрку мал' не испаде стакло из руку, мал' јадан не просу онај уди гутљај.

Тек му се оте из груди као очајнички вапај:

— Зар и ту?

Пред њим седи његова баба.

— Хи-хи-хи! — завеча бабин кикот као... Већ као што знате.

— Пијеш! А ко ће то платити? — пита он, као да стоји пред рајски врати, па пита, да л' сме унутра.

— Ти! — одговори баба кроз кикот.

— Их! — стреса се Белобрк, као да је прогутао стењак из лојанице; а није још ни сркнуо племените течности, што треба да га поткреси.

Наже и стреса у грло, а реци, просу кап из напрукта на усижано угљевље.

Истреса и баба.

— Баш ваља мученица! — слади му бака. — Хајд још једну!

Белобрк зажмири у стакоце, понда се избечи на бабу.

— Кумим те богом и светим Јованом! Остави ме бар на који тренутак.

Бака се покупи, па пође напоље.

Пође за њом и Белобрк, да се осигура, неће ли збиља отићи.

— Хеј, ко ће платити? — загрми за њим глас, као што је морало загрмити над Адамом, кад је избачен из блаженства.

— Ја! — одговори Белобрк и испунчи поносито прса.

Врати се и седе, где и седео.

— Дај још једну!

Понда хоће да развезе диван.

— Ала, људи, бријате л' се ви увек тако? Негдинци се згледнуше.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

— Е, гле јако!

— Та, да! Питам... овај...

— Није него?

— А да ли вама кадгод требају кунице или пијавице?

— Ено га на. Чему то?

— Дође ли вама кадгод... онако... да кажем... тесно у прсима, па да вам треба пустити крв?

— Ко ме је тесно нек тражи кавге, па ето крви.

Белобрк се стресе. Осврну се око себе сигурности ради. Па гутну из стакоцета. Није мислио, да ће исклизнути све до дна; ал се, бо ме, љуто преварио, кад је загледао у стакоце, да измери, колико је остало. Грло глатко, а пиће слатко.

Ех, као вели, куд оде јуне, нек иде и уже! Нема чим платити ни ово, што је досад потрошио. Те што мора бити, нека буде, па бар да зна зашто.

Крчмар му донесе и трећи фићок.

— А ко вам меће фластер, кад се израшите? — пита опет Белобрк.

— Хајд збогом! Какав властер?

Ћеније уздахну дубоко и тешко, да се побоја, е му неће ни остати ништа већ паре у грудима; а ыеније тек ипак не сме баш тако шаће ишчезнути у једном уздицају. Па трже чашицу, да запуши колико толико продерано грло.

— Нема ни ту хлеба за мене!

То је био крајњи смисао тог чемерног уздицаја, као да се небо са свима својим телесима стропоштало на његове груди.

— Дај још једну!

— Три си већ имао. У Негдину се каже: »Трипут бог помаже!« Плати, па ни опет три, ако хоћеш.

Белобрк се почеша за потиљком, па му се поглед омаче на врата.

Тамо се икезило смежурано лице — његове баке. Све скакуће око свог глоговца, па се кикоће, мислиш, зацѣнила се.

Белобрк се осврће. Земља се не отвара, небо високо, а до врата има неколико Негдинаца. Да је мува, не би пролетео.

— Пријатељу, рећи ћу ти по души. Путник сам, а новаца немам, па —

— Па што пијеш, кад немаш да платиш?

— Знаш шта? Да ти одрадим. Ево, обријаћу вас све, штогод сте ту, за та три стакоцета ракије. Је л' право, браћо?

Крчмар га мрко погледа.

Негдинци се насмејаше.

— Не шали шалу, док ти ја нисам отпалио.

— Немам, па да ме стрмоглав сад бациш с негдинске куле. Него да вам пустим крв. Пустићу вам свима, коликогод хоћете.

— Пустићу ја теби! — повика крчмар, па пође к њему.

— Стани! — умеша се један од Негдинаца. — Хајд да му скинемо ту брадускериу, па нек му је проста мученица негдинска.

Сви се сложише.

— Не, браћо, тако вам Негдина! — дречи и копрца се кукавни Белобрк. — Ево вам сав мој алат!

Струже крчмар, све звезде штрецају Белобрку пред очима; а међу свима као репатица скакуће Белобркова бака на свом глоговцу.

Скинуше му браду с једне стране, па га пустише и испратише на миру.

Залети се бака на врата, кад га виде; па оде, мислиш, у недоглед ће.

Покупио се Белобрк, па иде, па изашао већ на други крај Негдина. А кад изашао из Негдина, баци се на њега каменом, што већи нашао, па ће поћи даље.

— Немој без мене! — закрешта бабин глас.

— Их! Зар ти није доста? — јекну он.

— Догод теби не додија. Па јеси ли се сад уверио, да се сваки испомаже, како сам зна и како мисли, да је најбоље? Јеси ли дошао до памети, да твој ыеније није никакав? Твоја су браћа, држећ се свог поштеног заната, бар колико толико с бритве стекли до то доба. А ти се потуцај од немила до недрага.

Стаде бака да чита.

Белобрк се чеше, и где га не сврби. А поплува у шаку и маже одерану страну своје браде, да га не бриди.

— И ти ме не познајеш! — одговори баби, па одмахну руком.

— Кад те ја не познајем, што сам с тобом од колевке твоје, да ко те може тек познати? — вели баба.

— Потомство! — одговори поносно Белобрк. — Збогом!

Окрену се и узе пут преда се.

— Ја не знам пута без тебе! — закрешта баба, па узе пут за њим.

Егуца, па час по те ће се закикотати.

— Море, ја сам већ сустала, — повиче свом вођу.

— А ти остани ту, да те никад више не
виде моје очи.

Неће баба то да чује, већ скочи Белобрку
на леђа, па га стишта, све јој клопарају сухе
коштурине.

Та баба није нико други већ невоља изгу-
бљенога ђенија . . .

Па камо се деде Сава Белобрк?

Бог би га знао! Изгубљени ђенији су трај-
нији него прави, па дуже трају и даље доспеју
као и — зао глас. Они не умиру. Њих не-
стаје, да за час опет гдегод искрсну као ве-
чити Јуда.

Сава Белобрк се појавио у Негдину као
метеор, да га за час нестане, па је тако и пао
у негдинску крону као — метеор.

Негдинци и данас причају о њему, како је
прошао у Негдину.

Ако је још гдегод у свету, зацело уверава
тек сад с већим убеђењем — својим, да је сва
несрећа његова, што је само »прост берберин«.

Белобрк је, истина, био »по несрећи« бер-
берин; али ако га ко може утепити, нека га
утеши његова баба. Она више памти него и
сам вечити Јуда. Газдовала је та од истока до
запада, од сврх северног до крај јужног пола
у сваком куту и звана и незвана, возила се
и бродом и гвозденим путем, кочијама и чеза-
ма, ходила по паркету у свили и газила боса
по трњу; па нека га увери, ако за њега може
бити још каквог уверења осим његова, и нека
га утеши, ако за њега од утехе цвеће може
кад изнићи, тиме, да браће његове имаде у
свим божијим кутовима овог света, у свима
круговима људским и да и њих садашњост —
не разуме.

Та, баба му је зацело највернија.

А П О С Т О Ј.

(ПЕТЕФИ.)

XVIII.

Већ је десет лета међу четир зида!
А десет је лета и на пољу много,
У слободи, камо л' у пећини мрачној.
Нарасла му брада, нарасле му власи,
А он их је глед'о, еда ли већ седе,
Но увек су му се црне чиниле —
Премда је био већ к'о овца сед,
А тек у мраку црно беше све.
Већ десет лета, а то њему би,
Све као једна дуга, пушта ноћ,
И све је чек'о, кад ће сванути?
По каткад му се чинило,
Да више столећа, да више тисућ лета
Има, од како чами и да је
И страшни суд већ давно прешао,
А земља да се давно строшила —
Тек ова тамница је остала
И он заборављен у тамници.
Из срца му је изумрла страст,
Сад већ не куне бога, не рође,
Бог му ни на ум није падао,
Ни бог ни човек никакав...
И туга срца умрла му је,
Само је каткад плакао,
Највише кад би из сна устао,
Јер га је у сну посећивала
Узорна она појава,
Обожавани дух љубавце му —
И сад у гробу тако веран још!

Но чим би се пробудио,
И драги лик би умах нестало,
А роб би плак'о, плак'о, јецао...
А што му није долазио син?
Он је и сина имао,
За што га он не посећиваше?
На то сам себи одговараше:
„Јер син за цело живи још, а живи
Не могу амо, него само мртви —
Тек она може, ангел љубави ми.
Но син је жив, па ваљда велик већ?
Им'о је кад нарасти.
Но шта ли може бити с њим?
Сироче моје, јадни сине мој!
На што те је могла нужда нагнати?
Можда си крао, па си обешен?
Или си пош'о трагом очиним,
Па сад к'о ја под земљом робујеш?
И можда баш у овој тамници,
Можда си баш уз мене сусед мој?
Ох сине, волиш ли ме бар
И сећаш ли се, синко, оца свог?“
Ал пет! шта шуми? Какви чудни гласи?
Сужник их поче ослушкивати —
И сав утону у то слушање,
Да скоро и не дисаше.
Заробљену му душу трже глас
К'о сунчев зрак, што цупу развија,
И уста му се после десет лета
Сад први пут насмехнуше.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Тичица стала на зид тавнички
 И његовом се ближи прозору
 Попевајући гласом веселим
 Умилне, слатке песмице.
 И сужник проговори ил' тек помисли,
 Не смевши гласно, да не узбуни
 Умилну песму госта милога:
 „О слатког, слатког гласа, боже мој!
 Сад чујем први пут оваки глас,
 Од како овде боравим,
 А већ сам давно, врло давно овде.
 Певај ми, певај, тиче милено,
 Твоја ме песма сећа да сам жив
 И да сам негда боље живео;
 С твоје се песме сећам младости,
 Тог давно, давно прошлог пролећа,
 И цвета тога дивног пролећа
 — Мирисне љубави.
 Твоја ми песма буди стари бол,
 Ал уједно ми даје утехе,
 А утешени бол је чарован,
 Слађи је и од саме радости...
 Певај ми, певај, тиче милено!
 Ко те је амо к мени послао?
 Ко рече ту да станеш, на тај зид,
 Где ништа друго не слази до клетва?
 Превишњи боже! слутим,
 И та ме слутња хоће убити,
 Уништиће ме својим блаженством,
 Јер та ми слутња шапуће
 Да ће ме пустит' и да не ћу ту,
 На овом кужном месту умрети,
 Него под ведрим небом на пољу.
 Ти, мала тицо са зида,
 Слободни путнице
 По слободном свету широком —
 Ти си слободе моје весница.
 Тако ће бити, није сумње већ.
 Буд' јако, срце: јад те не сломи,
 Нека те радост сад не саломи!
 Већ није сумња: свет је проглед'о,
 Згадио се на срамотни јарам,

Па сад га збаца и пре свачега
 Отвара врата ове гробнице,
 Нек прве сузе радости
 Оросе образ свих мученика,
 Што за слободу овде труну, чаме.
 Ти мала тицо са зида,
 Слободни путнице
 По слободном свету широком —
 Ти си слободе моје весница.

И шкрипну кључ у брави тавничкој,
 А уплашена тица одлете.
 Отворише се врата тавничка
 И стражар уђе: „Хајде, пуштен си!“
 Поцикну сузањ од радовања
 И руком притиште главу,
 Да ваљда памет ухвати,
 Јер га је хтела већ да остави.

„Је-л' ту? — повика с дечјом радошћу —
 Је-л' ту? где, није, ниј' одлетела,
 Ја нисам с ума сишао, знам све.
 Знам шта се збило: ја сам слободан,
 Јер слободни су род и оташтво.“
 А мргодни му стражар упаде:
 „Лудаче, шта те с' тиче оташтво?
 Радуј се, што си ти ослобођен!
 Ал' сужник не чу, јер је његов ум
 Далеко, чак далеко лутао,
 По целом свету — тражећ мили гроб,
 У ком му верна љуба борави.
 „К теби ћу прво“ — рече себи сам —
 „Ти драги самртниче душе ми,
 К теби ћу: к'о што мени дође ти,
 Тако ћу ја сад тебе тражити,
 Да ону свету земљу целујем,
 Што теби даје мира вечитог.
 Како ме споро, где, раскивају,
 Па како ми је оков тежак сад!
 Дужи су, тежи, ови тренути,
 Нег препаћене овде године...“
 (Свршиће се.)

ВРАГОЛАНКА.

ПРИПОВЕТКА.

НАПИСАЛА МИЛЕВА СИМИЋА.

(Наставак.)

„Наишла сам случајно на албум, у коме су биле само мушке слике, и морам признати, да сам се чудила, што не наиђох ни на једну познату личност. Наједаред ми поглед паде на слику неког врло мла-

дог човека, и чим сам је угледала, морам признати, да ми је готово памет стала“

„Аха, а писмо ли се случајно мало сувише загледали?“ упаде јој Јела у реч. „Та но, но,“ наста-

ви, када је Софија ухвати за руку, да је у говору прекине, „бива и то у свету, па људи за то опет живе“.

„Мани се,, молим те, не упадај ми у реч. Чекај, док будем готова па онда примећуј, шта хоћеш; ти бар тек имаш стрљиву нарав.“

„Хајд, хајд, говори само.“

„Та слика била је тако налик на нашег „келнера“, да друкчије не би могло бити ни онда, да му је то млађи брат. Разумеш ли, шта је то: два сасвим једнака лика, само што је овај на слици био доста млађи“.

„Та је ли могуће?“

„На моју поштену реч. У највећем чуђењу приђем Мари, поднесем јој споменути слику, и запитам је, на кога је налик. А она готово занемима од чуда, па једва мога изузити: „Но, такве сличности нисам скоро видела“. „Драга госпођо“, рекох нашој домаћици, показујући јој слику, „ко је ово?“ „Е, дете моје“ рече оно благо, да сте ме запитали ма за коју слику, што су у оним другим албумима, ја бих вам била на услузи, али тај албум, што вам је у руци, својина је мога сина; о тим сликама знао би вам само он дати извешћа. Ја знам само толико, да су то све сами његови другови. А најпосле све да ми је њихова имена и изређао, та ту их има толико, да не би чудо било, и да сам их заборавила. А чини ли вам се, да сте наишли на ког познаника?“ заврши најпосле. „Не баш на познаника“, одговорим ја, „али на неког, који је врло налик на нашег једног сапутника“. „Па могуће је, да је то једна и иста особа“, рече она. „А, то сумњам“, одговорим јој ја, „јер наш сапутник је куд и камо старији од оног, кога ова слика приказује“. „О баш ми је врло жао, што не могу да вас задовољим“, изусти она и после још неколико најобичнијих речи кренуемо се ја и Мара кући. Да смо целог пута говорили о нашем „келнеру“ и тој слици, не треба ни да ти кажем, та то се по себи разуме. Тако у разговору стигосмо до пиваре. Преко од ове је, као што знаш, рукавичар. Па како сам ја хтела да купим рукавице, замолим Мару, да сврнемо унутра. Уђосмо. Ја сам са избором била брзо готова, и већ се хтедосмо кренути, кад и Мари паде на ум, да и она за себе наручи рукавице. Док је њој рукавичар узимао меру и док јој је износио свој велики избор кожа, дотле сам ја седела крај прозора и гледала свет, што је туда пролазило. Наједаред ме из мисли трже неки доста јасан глас: „Здраво, докторе, чуо сам да си ту, а камо те мени?“ Радознала, да видим како тога што пита, тако и оног, кога се тицало то питање, пригнем се јаче прозору. А тај ословљени, који ми је случајно окренуо леђа, приђе оном првом, тако да се баш код прозора са-

стали, пружи му својски руку и рече: „А гле Пере, а ја баш сад пођох к теби“. Па у тај мах се окрену тако, да сам га сасвим добро видела. Већ кад је проговорио, учини ми се, као да сам тај глас чула, али кад сам му погледала лице, онда, по, укратко: замисли, како ми је било, кад сам у том доктору познала нашег „келнера“. У тренутку било ми је све јасно. Она слика у албуму код М—ћевих, па сад овај случај — у осталом што даље и казујем, та ти си бистра жена, па знаш и сама, на што све то излази“.

„Та је ли могуће,“ узвикну Јела. „Можда си се ти и преварила?“

„Иди збогом, шта преварила! Ја ти кажем, да је наш „келнер“ и тај доктор једна и иста личност.“

„Иди, молим те, како можеш тако на памет судити“.

„Не судим ја на памет, већ баш онако, како јесте. Ја ти рекох, а теби стоји до воље, да мислиш, шта хоћеш.“

„И ти мислиш, да је она слика његова?“

„Наравно, само из пређашњих година. Али слушај даље па ћеш одмах видети, имам ли право. Само ме немој прекидати.“

„Да чујем, а обећајем ти, да ћу ћутати, догод не свршиш“.

„Мени је у тај мах било тако, да с почетка нисам умела ни на шта да мислим, шта више нисам ни Мару, која се с рукавичарем упустила у најопширнији разговор, хтела да буним, јер сам се бојала, да ће ми се можда из њихова разговора омаћи која реч; а свакојако ми је ваљало да што више знам о њему. Па морам признати, ја сам чинила оно, што би без сумње чинила и свака друга, која би била на моме месту. Сакрила сам се за завесу и прислушкивала сам, па сад ћу ти од речи до речи изређати њихов разговор: „Но то ми је баш мило, али причекајмо мало, сад ће из пиваре доћи и Паја Т. Он ће ми данас о ручку бити гост, па ако нам се још и ти придружиш, могла би се рећи која пријатељска“. „Хвала, брате, па ручак ти не могу доћи; чекаће ме сеја, него ћу доћи на каву.“ „Прима се, прима се. Но баш волим, што ћемо се састати.“ „Па како је иначе?“ „Као увек.“ „А јеси ли обогатио знање каквим новим анекдотама?“ „Ха, збиља, кад баш спомену, данас ћу вам доиста приповедати нешто врло занимљиво.“ „Гле, молим те, та ти баш као да те измишљотине вадиш из рукава.“ „А, шала на страну, данас ћете чути нешто истинито.“ „Без сумње је опет ко насео?“ „Е ту је тешко пресудити.“ „А како то?“ „Та не могу ти овако укратко рећи. Док будеш чуо све по реду, онда ћеш и сам пресудити. Хајд, хајд, видићемо. Али немој пре започињати, док ја не стигнем.“ „Не води бриге.“ „Па

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RP

реци ми само, кога се тиче? „Двеју врло лепих занимљивих женских и једног човека.“ „Познајеш ли их ти?“ „Женске врло добро. Њега нимало.“ „Но онда те јаднице жалим, јер нема сумње, оне неће имати мира од тебе.“ „Бога ми, да видиш у овај мах хоће. Јер ја ни за главу не смем признати пред њима, да ми је тај случај познат.“ „Бога ми, то ме почиње баш озбиљно занимати. А ко ли су ти те јунакиње?“ „Ти знаш, да се Марко С. оженио?“ „Знам. Ја сам овамо и дошао из Б. и био сам с њиме, Ал му жену нисам видио, јер је она некуд отпутовала.“ „Да, да. Па једна од тих јунакиња је она, а друга њена пријатељица.“ „Та шта говориш?“ „Е ја ти рекох.“ „А шта се то њима могло десити?“ „А откад си ти постао тако радознао? Али дај да ти овако укратко кажем: да су у једној гостионици у својој соби цело једно вече провеле са једним отменим човеком, који им се из неке лакрдије приказао као келнер.“ „Шта?“ рече доктор, за кога сам ја сад већ поуздано знала, да је наш келнер и ухвати тог странца за руку. „Па зар је то баш заиста била Маркова жена?“ „Зацело. Ја то знам из најпоузданијег извора.“ „Па кад брже се то већ разгласило?“ „Шта, а да ниси и ти то чуо већ као тајну?“ „Та, та, замуца доктор мало збуњено, „ја сам тек онако нешто начуо, али то се баш сасвим не слаже са тим, што ти говориш. Има нешто, што ми не иде у рачун.“ „А шта то?“ „Рећи ћу ти, док ти будеш са твојом приповетком готов.“ „Добро, нек буде и тако.“ „А јели молим те, ниси ли чуо, куда је отпутовала Маркова жена? То сам, видиш, заборавио да питам, а Марко ми опет није рекао.“ „Она је овде.“ „А њена пријатељица?“ „И она.“ „А знаш ли ти, где су оне одселе?“ „Питаш ли због Маркове жене или због њене пријатељице?“ рече онај кога је доктор назвао Пером и значајно се насмеја. „Разуме се због Маркове жене, јер њу бих волио да видим. Рад бих да се уверим о Марковом укусу. Што се тиче оне друге, њу не знам ни из чувења,“ заврши доктор, а ја видим, како не скида ока са свог пријатеља. „Па добро, но, одселе су у гостионици код лабуда.“ „А зар овде немају никога свога?“ „Немају никог, осим једне другарице.“ „Па како их та није позвала?“ „Јесте, али су оне одбиле позив. Говори се, да ће им се та пријатељица скоро удати, а ово дана очекује свог ђувегију, па нису раде да јој сметају“.

„Ха, ха, ха,“ смејала се Јела, „дакле се већ и то зна.“

„Ист,“ попрети јој Софија. „Зар си заборавила на своје обећање? Та ја још нисам готова“.

„Опрости, нећу те више прекидати,“

„А ти слушај даље: „Ти знаш,“ рече онај доктору даље, „то је она удовица Јела Е.“ „Знам је из

чувења и из виђења.“ „А докле ће се још бавити овде?“ „То ти не знам рећи.“ „А где би се ја с њима могао наћи?“ „Па то је врло лако. Распитаћемо где за њих.“ „Учини ми то, молим те. Тиме ћеш ми учинити велику услугу.“ „С драге воље. Али гле, ево и Паје. Хајдемо пред њега,“ заврши, и оде заједно са нашим јунаком па сусрет ономе, кога су очекивали. А како је мени било иза тога, то знам само ја и онај горе. Знам ти само толико рећи, да сам се у тај мах први пут покајала, што сам лакрдисала и чини ми се, да ћу тај занат за навек напустити, јер још никад нисам тако насела као овога пута.“

„Та немој. молим те,“ ругала јој се Јела. „Па онда зар би ти то умела извести?“

„Та мани се шале. Размисли о целој ствари мало озбиљније, па ћеш видети, како онда изгледа. Представи себи, шта ће тај човек мислити о мени, ако буде, не дај боже, дознао, ко сам,“ одговори јој Софија мало забринуту.

„О томе не мори главу,“ тешила је Јела. „Мислиће оно, што и ти мислиш о њему. Лакрдисао је и он а лакрдисала си и ти. Ви сте се дакле изравнали“.

„Та да, лако је тако говорити, али ко зна, шта све из тога може изаћи?“

„Којешта. Како те само не мрзи тако мислити?“

„Мани се, мани. Мени се нешто зло слути,“

„Е, јеси чула, нећу такву да те гледам. Та озбиљност ти ни мало не доликује. У осталом срећа је још, што је то код тебе прелазно“.

„Али веруј ми, ја ти најозбиљније кажем, да се ја плашим, е ће из тога изаћи какве неприлике“.

„Какве неприлике? А најпосле све да буде и тако, нећеш ти бити крива, већ он. Јер ти си само довршила оно, што је он започео. Али шта је онда било?“

„Е, шта је. На срећу Мара је још толико говорила са рукавичарем, да су она тројица већ доста одмакли, тако, да смо ми без бриге могле стићи до наше гостионице а да нас они не опазе. Да се од тога тренутка не смемо да покажемо на улици, биће ти сасвим разумљиво. Ето, сад знаш, зашто смо ти дошли на колих, као и то, зашто нећемо да да идемо у шетњу.“

Таман је она то довршила, а на вратих се указа Мара.

„Но,“ рече Јели, кад је ушла и села, „јеси ли чула?“

„Од почетка до краја.“

„Па како ти се свиди?“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

„Та ја управо ни сама не знам, да ли да се чудим или да се смејем.“

„Ах, не умем ти рећи како ме љути, што сам и ја ни крива ни дужна умешана у то. Само да ми муж за то не дозна. Али ова“, ту показа руком на Софију „ова је већ одавна заслужила да наседне. Ње-по лакрдисање прелази све границе.“

„Молим те, немој ме још и ти карати“, бранила се Софија „доста ми је и тако. А најпосле,“ дода смешећи се „тек опет мораш признати, да си се онда слатко насмејала.“

„Ето је видиш“, рече Мара Јели, „кажем ја теби, та ће таква остати. Ту не преокрену ништа на свету“.

„Па добро,“ рече Софија, „хоћеш ли да ти обећам, да ће ми то бити последњи пут?“

„А што ми нудиш то обећање? Хоћеш ли валда да тиме створиш себи још једну неприлику више?“

„Како ти то мислиш?“

„Та бојим се, да ће наићи време, кад ћеш то обећање искати натраг“.

„Нећу, веруј.“

„До прве прилике,“

„Е а ви ме, ако можете, створите другчијом.“

И ко зна, колико би се оне још оиако препирале, да не наиђе нека нова посета, због које су морале тај разговор прекинути.

(Наставиће се).

СВЕТОЗАР ВАЈАНСКИ

С Л О В А Ч К И К Њ И Ж Е В Н И К .

П И Ш Е Д . В . Д О Б Р О С Л А В .

(Наставак.)

Напомињемо ауспиције, под којима се песник лађа предмета, средства, којима се служи, да предмет предочи. Повећа добра прелазе из једне руке у другу, а вечитој тој промени много доприносе стари недостатци у управи и судству. Велико једно племићко добро баш је променуло свога госу. Био је то Прус неки, који је са новим звањима имао да поднесе најгорча искуства. Место његово презузме Карло Вановски, који има енергије, да успешно на пут стане свакој неоправданој обе-сти те се баш с тога при свој својој оданости к Словаштву може да одржи, а оданости тој рад је по својим силама и изрази да даде. Дом његов постаје у месту Рудопољу збориштем верних једномишљеника, истом се оданошћу спрам Словаштва одликује и његова љуба Марија, снажна и великодушна жена, а и њена рођака, госпођица Ана, сањалачки створ пун пожртвовне добротe. У нов живот васкрсне друштво у Рудопољу по доласку Рудопољскога. Овај се само лако осврне те већ добије јасан преглед на одношаје, што онде владају, и на социјалне струје друштва. Монотони безидеални живот словачких центрија, који су отпадничтвом својим сваку природну основу успешног развитка себи испод ногу извукли, њему се скоро досади баш са њиховог напора, да се из лабавих материјалних одношаја подигну. Други део друштва, ма да му је у својим тежњама стран и неразумљив, ипак пробуђује у њ интерес за себе, он бар налази међу њима лица,

којих идеална тежња његовим уметничким ви-лејитетима мање или више одговара. У породичном кругу Вановскога упозна се са учитељем Албертом Тихијем. Необичну наклоност, осети према томе младићу, којем је карактеристична црта најиван неки идеализам с обзиром на тежње његовог народа. Мало се по мало склопи међу њима двома пријатељска веза. Трезвено утишава Станислав ватру одушевљенога младића судом својим о словачкој књижевности. Већину дела називље дилетантским покушајима све до Колара и Шафарика. Алберту се наводне очи од суза, али горки пехар ваљаде ископати до дна.

»Згорићете«, примети сувопарно Станислав па застане пред препуњеним дућаном, управо пред крчмом Чивутиновом. Са улице се видиле силне халене а испод њих вире сагореле руке.

»Ово ђубре«, рече Рудопољски показујући у дућан, »једва да има ону душу и органичну снагу напретка! Misera contribuens plebs! In aeternum amen!«

Албертова рука спадне са руке Рудопољскога. Заблене се у чивутски дућан а притом сagne главу.

»Пиј, братац«, зачу се промукао глас а затим незграпна кинички-луда псовка. Код врата је стајала женскиња с белом на четир ђошка завезаном марамом на глави; врхови мараме извиривали су лево и десно са плећа. На леђих је у жутом, неизбељеном чаршаву носила неку маленкост.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Била је млада, али мршава, а груди су јој биле упале. Под марамом се видиле уске чипке са капе. Те су чипке проткапу сенку бацале на бледо, лепо чело. »Михајло«, зачу се њен слаби, молилачки глас, »хајде, биће касно! Далеко још морамо ићи!« Ословљени је држао у руци боцу с дугачким вратом. Водњикасто пиће без праве боје прскало је о боцу; у широком се врату боце сваки час стварала пена, али одмах и нестајала. »Е, шта, Дорка, Дорка«, заплето је Михајило немарно, бацивши жуту халену на клупу. Црни накити, што се зову „sližku“, висили су му о капуту, »боме ја још нећу да идем. Ходидер ближе, гуцни мало, Дорка.«

»Децу сам саму закључала, ти знаш! Зацело ће плакати. Хајде, Мишко, хајде —«

Жена му метне халену о раме. „Sližku“ се на капуту крену. Наједаред се његово лице смрачи. Побледелу усну преврне па блесасто погледа у своју жену.

»Хоћеш ћутати, проклетињо!« Реч »деца« није марио.

»Хајде, Мишко«, повиче жена, оберучке га ухвативши за рукав, којем је доњи део био везан конопомом, како би служио као кеса за јело, дуван и кресиво.

»Ха, ха«, зацери се црвени Чивутин, »глетите, људи, жена бије човека.«

Неки се стану смејати за Чивутином.

Михајилово се лице смрачи још већма. Истргне рукав из руку жениних па је стане гривати у слабе, упале груди; она посрне и падне о тле, марама јој с главе спадне. Црни њен курјук, узицом привезан, стаде јој се ваљати по блатнавом патосу.

»Хајдемо!« викне наједаред Алберт, па повуче пријатеља за руку.

Толико за карактеристику Вајанскове реалистике, ма да је ту баш изнесена црња страна словачког народног живота. У посвети својој вели Вајански Хвјездославу: »... и горке сам речи облио врелом крвљу срца свог. Љубав к роду и народу словачком јесте понос жићу моме и ја је исказујем, како умам: својим нагорким тоном. Кад хоћу да је изречем сладосно, кротко а уз то од срца и сјајно, ја онда на глас читам твоје песме.« Остављени народ словачки, који назадку своје није једино сам крив, исто се тако морао у обзир узети, као и друге ситуације, већ ради потпуности слике. Средства има Вајански још једнако довољане, да своје Тихе подигне из очајања. Ватра букти у његових грудих, он љуби и њега љуби Ана. Ова се са малом ћерчицом Вановскога бавила у Ровијенском, у шумама старог шумара Крала, оца Маријина. Тамо је потражи Тихи па се притом одигра један од најпојетичнијих призора тога романа. Међутим очара Рудопољског лепа појава госпође Вановскове те он на брзу руку скицира на артију њене племените црте. Тај модел ваљало је да му даде давно тражени уметнички идејал, на којем сад почиње да ради. Притом се све више и више приближује кругу народњакâ, сам себи мора признати, да му се Тихи допао, не са духа свога, него са своје личности. Ма логика словачке науке и рамљала, логика те словачке заокружене индивидуалности истинита је и непогрешна. Но у чему се састајала та истина, то није знао. »Па видићемо. Ја се упуштам у озбиљну борбу с њиме. Или ће се растрезнити те децу настављати без сањалаштва, тихо и задовољно, или ћу ја стати на његово место.«

(Свршиће се.)

КЊИЖЕВНОСТ.

Др. ФРИДРИХ С. КРАУС

ПРЕД СУДОМ ЗНАНСТВЕНЕ КРИТИКЕ.

(Свршетак.)

Вриједно је сад да видимо, како се др. Краус служи изворима. Један је примјер довољан, да нам каже, ко је др. Краус. Бадава, писца ћеш најбоље учити из дјела му. Краусова књига пуна је нечистијех послова.

На страни 362—369. ријеч је о просидби и заручивању у Босни. Већ у напријед можеш знати, вели Јагић, да је од њекуд од ријечи до ријечи из-

вањено. Напошљетку признаје др. Краус, да у томе има благодарити Клоповићу. Ко је тај Клоповић, то валда не зна ни сам Краус. Исти Клоповић имаде додуше расправу о горе споменутом приједмету у „Напретку“ год. 1879. Па мислите, да је др. Краус имао при руци „Napredak“? Јагић барем сумња, јер је довољно упознао др. Крауса. Међу тијем на што му „Напредак“, кад је имао Пуклера и то оног истог Пуклера? У Пуклеровој књижици отштампана је Клоповићева расправа на страни 42—47. Ту је и прочитао др. Краус Клоповићеву расправу на он-

да отуд и превађао. Ето како др. Краус долази до литературе. Требао је бити искрен па на првом мјесту благодарити и Пуклеру. Да се др. Краус родио у почетку осамнаестог вијека, можда би још и успио на овај начин; данас то никако не иде.

То исто практикује др. Краус више пута и са Богишићевим „Зборником“. Нађе у Богишићевој књизи нешто цитовано па турај у своју књигу тако, као да је сам до тога дошао. Особито је класичан др. Краус на онијем мјестима, гдје говори о њеким његовијем „Gewährsmänner“ а то „unsere Gewährsmänner“ значи у обичан језик преведено „пријевод и крађа од ријечи до ријечи из Богишићева „Зборника“.

Ето тако Јагић о свему, што наведосмо, а нама остаје тврдо увјерење о колосалном ништавицу колосалног хаоса, што га је др. Краус именовао „Sitte und Brauch der Südslaven“. Хоће ли се из тог хаоса једном свјетлост указати, то не знамо, али толико можемо тврдити, да ово, о чему је учени Јагић све нас осим „ученог“ доктора увјерио, „кад одрасте на размисли, кашће му се само“.

Смијешан је управо др. Краус са својим разметањем у II. глави. Иста глава је појетична, као што и многе друге романтично звоне, гдје се није могло ударити темеља озбиљним Богишићевим „Зборником“. Сам др. Краус зажалио је на ову главу у „Посвети“ стр. VIII. Мало је ту умне радње докторове; заплео се као пиле у кучине. Међу тијем „треба хтјети, треба смјети“. Покушао је он и ту, да спасе свој ауторитет. Мјесто да признаје, да је зашао на страни поље, на коме се не умије кретати а он удри у тираду „Стара историја јужнијех Словјена није моја историја, она одузима крила мојој фантазији, она ме не загријева“. Знамо Вас, знамо, г. докторе! Реците боље, да је ту ваљало имати штудије, па онда мозгати; не знамо само, како вам је „Зборник“ загријао фантазију, није ни оно лирска појезија. А ако сте хтјели фантазовати, ман'те се озбиљнијех ствари. Ту се ште прибора и озбиљности. Обогатите њемачку литературу пријеводима наших народнијех умотвора, кад тако лијепо превађате, само ипак опрезно без гиксера, „прерађивања“ и кривијех тумачења; чувајте се онаквијех тумачења, да је „љуба“ у нас жена, док не роди дјецу а онда тек да је „жена“; као што оно једном у антрополошком друштву јефтино продадосте!

Е тако се др. Краус већином извлачи, кад ваља коју казати, да и њега чујемо, Критична историјска и литерарна питања алали др. Краус. Тако нас увјерава Јагић на 621. страни „Архива“: Није ни чудо; нема ту хране за докторова пегаса. Ту ће пегас прије прћи под батинама, него што ће кренути.

Јагић је анализовао свијех тридесет глава Крау-

сове књиге; на којој је год закуцао, нигдје Крауса код куће; свуд Јагићеви стари познаници. Свијех тридесет глава — сами јатаџи. Мал' не из сваке вири Богишићев „Зборник“ а гдје тога није, ту се др. Краус мало пролепшао на крилима фантазије па опани сад овог сад оног писца, спуштао најзад крила а под њима туђе муке на гомиле.

Ми не можемо овдје залазити од главе до главе, да са Јагићем разгледамо, шта је све овдје туђе а шта све не достаје; хтједосмо само језгро Јагићеве критике саопћити, износећи карактеристична мјеста.

Боље илустрације ради изнијећемо ипак који примјер.

У глави XIV. што је под насловом „Mädchenraub“ превео је др. Краус, што бјеше у Зборнику, за тијем Миодраговићеву расправу, што је у „Летопису“ од год. 1880. књ. 122., онда оно, што је у Вуковој Рјечнику под ријечју „отмица“ и најзад нешто из Врчевића и Љубише.

У глави XV. „Aussteuer“ опљачкан је Богишићев „Зборник“; кад није ту више било, превео је др. Краус једну приповијетку из Врчевића.

У глави XXI. „der Erbtochtermann“ главни је садржај из Богишића. Приједмет је раширен једном причом од Врчевића и њеколиким сићушнијем примједбама.

У глави XXII. што је под насловом „das Weib“ остао је др. Краус без Богишићева „Зборника“. Ту је било и повуци и потегни. Натезало се ту с пословицама, шаљивим питањима и одговорима, што живе у народу. Материјал је еластичан па ипак није могао др. Краус ништа створити, јер му је фактично недостајало нужнијех скица, вели Јагић.

Тако је у глави XXIV. „die Ehescheidung“ из Богишића, Врчевића и нешто из Медаковића већим дијелом од ријечи до ријечи превађано. Тако је глава XXV. „Wittwenrecht“ кратка и садржи мало стварног. Глава XXVII. „Vormundschaft“, такође. Главу XXVII. „Adoption und Arrogation“ створио је опет Богишићев „Зборник“. Тако је сумарно обрађена и XXVIII. глава „Gevatterschaft“ (кумство), пјесме и пословице су мало помогле, па онда и глава XXIX. „Wahlbruderschaft“ и „Wahlschwesterschaft“ с том разликом, да нам је овдје саопћена једна пјесма, по Краусову мишљењу „ein äusserst merkwürdiges Lied aus Bosnien“ из збирке Давидовићеве. Међу тијем имамо њеколико деценија раније исту такову у Вуковој збирци. (Лајпцишко издање 1824. Браћа и сестра.)

Врло је важна глава IV.—VIII. у Краусовој књизи, али не за то, што ју је и како ју је др. Краус обрадио. У тијем главама имало би да се ради о „задрузи“. И радио је др. Краус. Да вам и не ка-

жем како, знаћете. Рад је тај скроз несамосталан, јер је све из Богишића осим нешто „прерађивања“ Што се ту говори о ријечи „задруга“ за чудо се потпуно слаже са оним Богишићевим, што је у расправи „De la forme dite Inokosna“. Париз 1883. особито страна 36. али с том разликом, да је Богишић тијем умιο да створи нову теорију, о српском фамилијарном праву, док је др. Краус дошао до резултата „Nicht die Hausgemeinschaft an sich selbst, sondern die Verwandtschaft ist die Grundlage der gesellschaftlichen Ordnung bei den Südslaven“ стр. 72. С тијем смо чули нешто ново; ко о томе сумња? Па онда „Die Hausgemeinschaft ist nicht mehr als ein Verein.“ Ево опет нешто ново. Dieses „nicht mehr als“ das ist köstlich вели Јагић. Ето тако би могао човјек нешто ново научити, ако чита Краусову књигу. Наравно, кад се најрије Богишић оилијени, онда ваља и нешто своје додати: ударити у свечан стил на казати нешто „ново“, о чему је цио свијет освједочен.

Ето такав изглед имаде цијело дјело Краусово, па да не би загледали у сваку главу посебице, јер је све на један калуц рађено, — да се задовољимо са онијем, што нам рече Јагић о Краусову раду на 613. страни „Архива“: *Eigene Mühe beschränkte sich mit wenigen Ausnahmen auf Compilation und Uebersetzung.* Крушна ријеч али на жалост истинита и носи у себи тип цијелога дјела.

Него има једно поље, на коме је др. Краус врло окретан, а то је поље гиксера. Ако је и то било у плану дјела, онда је у томе најбоље ушло.

Тако одмах у III. глави: Јако братство брзо заплиће (мјесто: заплете—*subsidiium*) превео је др. Краус са „ein starkes bratstvo geräth leicht in Händel“ а треба „Ein starkes bratstvo ist eine schnelle und sichere Schutzwehr“ — каква грдна разлика!

На страни 322. преваћа др. Краус „гдје очи виде, калауз не треба“ са „... da braucht es keinen „Zwischenhändler“ мјесто „keinen Wegweiser“ Све је то могао др. Краус из Вука научити.

Уз XXIII. главу додао је Краус примједбу, која се тиче 4. свеске „Bosanskog prijatelja“. Ту је *consueto more* напао на иначе заслужног Јукића на пољу јужнословјенске етнографије. И др. Краус бје кадар, да рече за кога, да много пише а мало каже, за тијем да пише нелогично. Тако др. Краус с обзиром на 4. свеску „Bos. prijatelja“ па баш на Јукића. Међутијем да је др. Краус прочитао предговор у поменутој свесци, видио би, да 4. свеска није од Јукића и то са свијем природно, јер Јукић бјеше тада већ — у гробу. И тако тај Јукић мора у гробу да сноси одговорност за оно, што су други писали, додаје Јагић. Шта је др. Краус заслужио за овакав гиксер, што дивно карактерише његов несавјестан

рад, са кога чак други трпе, то нека му читалац одреди а ми да појемо даље.

„Учени“ доктор хоће каткад и у етимологисање да залази. Наравно да са онијем, што он мисли, увијек насједа. Тако је дру Краусу „род“ и „сој“ од једног коријена а „сој“ му је словјенска ријеч, што је Вук врло добро знао да није. (види „Рјечник.“)

Тако нас је на стр. 28. усрећио са етимолођијом ријечи „бирив“ и „бирос“ — непосредно од „бирати“ скр. *bhar*, што је већ давно забачено, вели Јагић. „Јдријеб“ је дру Краусу у свези са „јдријебе“! Јагић га упућује на оно у *J. Schmidt-a*: ст. пруск. *girbin* — број и *gerbt* — говорити.

„Стари сват“ постало је дру Краусу из „старији сват“ јер не зна сва значења од придјева „стар.“

Па онда тек овакове погрјешке. На стр. 81. меће др. Краус „Милиновић“ мјесто „Миличевић.“ На стр. 348. долази Медо Пуцић мјесто Нико Велики, јер је овај пошљедњи помагао Богишићу а друго није овај човјек нигда био словјенски пјесник, као што стоји у „Уводу“ XXI.

На истој страни стоји у Крауса: Сим. Милиновић из Сења (*Zengg*). Овај је реферисао Богишићу о Далмацији. Међу тијем у Богишића стоји јасно *Сивь* (Далмација). Дру Краусу је то све једно.

На страни 369. и 577. дру Краусу је Хаши-Ристић францишкански калуђер! Међу тијем „Ристићи“ и „Христићи“ од памтивијека су православне вјере.

На 7. страни Богишићева „Зборника“ нашао је др. Краус изреку „самохран сам, немам никога, него ја и бала ми.“ Да је загледао у исправке видио би, да је оно „бала“ штамп. погрјешка; мјесто тога имало би бити „баба“. Међу тијем на што то, он се није нашао у неприлици, него је превео несмисао, с којим се само он могао измирити „... habe Niemanden als ich und mein *Rotz*.“

Исто се догодило још на једном мјесту. У пословици „мало пука, доста мука“ опет је могао код Богишића наћи, да је оно „пука“ штамп. погрјешка и да ваља читати „рѹка“. И ту се није збунио „учени“ доктор. На стр. 67. имаде он пријевод „wenig Nocken, genug Folterqualen“. Чудно ли је окретан др. Краус, кад ваља гиксер избацити. За такovo немишљење и механизам морали би и дијете казнити; за дра Крауса не остаје нам ништа друго, него да га жалимо. Ми имадемо још више доказа са другијех мјеста, колико др. Краус познаје срп. језик и његов дух, али да се манемо за сад тога, па да оставимо за познија времена — злу не требало!

Ето вам сад, ви, који причасте српском свијету, да њеки учени др. Краус егзистује, ето вам сад, па реците ви Јагићу, шта је др. Краус урадио. Сми-

јешне ли работе, што ју ви учинисте! Не видјесте ли, да вам се сваки редак Јагићеве критике у очи смије.

Узети чије дјело за основ, о коме је цио свијет освједочен, да је добро, па већину онога, што нам иде у прилог, оставити онако, како је у главном извору; њешто „прерадити“, да тек не уђе све онако, како смо заграбили; пограбити још њеколико туђих књига, како ти је која до руке дошла, (а у свакој је њешто литературе) па набирчити оvdје ондје или од ријечи до ријечи превађати, пошто смо најприје у хатар уображеној научености мање више све прокритловали, да се Власи не сјећају; свући с брда с дола њеку вајну библиографију па уз то не знати за много којешта важно, што би ваљало употребити или што би се бар дало превести, јер то је најлакше; сваки час дрско истрчавати па лупати главом о зид; бацати се блатом на заслужне људе и дјела, из којих смо шакачки извлачили; избацити масу гиксера; уобразити, да смо створили њеку цјелину а оно о методи и начелу ни спомена; зачинити ту „цјелину“ српским народнијем умовинама а ондје, гдје је ваљало њешто и своје умне радње показати, запушити њеким псеудо-научним фељтонскијем мислима и на тај начин „написати“ дјело од 700 страна, — то је могло само дра Крауса и његове пионири задовољити. Но чини нам се, да су

сад обје стране поњешто излијечене од те грознице, али једна зацијело.

Др. Краус је ваља мислио, да му је докторска диплома из класичне филологије дала уједно штудије за „*Sitte u. Brauch der Südslaven*“ па се љуто преварио. Римске и грчке старине и садањи живот јужнијех Словјена! Ваља и за ово пошљедње имати штудије и спреме па онда се тек најмити у антрополошког друштва, а не тек да се само прави „кшефт.“

Прво долази, г. докторе, добро познавање литературе, што се односи на приједмет, о коме сте вољни да пишете, за тијем штудија дубока, тачна, па онда се тек пише дјело. Ви сте, чини ми се, са свијем натрашке чинили. Почели сте „писати дјело“ пре нег' сте знали, шта је све урађено на том пољу, а камоли да сте прочитали, не прочитали, — проштудовали!

Све, што нађосмо у критици Јагићеве, води нас том резултату, да се на Краусово дјело можеш толико исто ослонити, колико и на врбов клин. Несавјесност у свему, само не у компилацији и гиксерима. Што се тиче знања докторова, бар у овоме приједмету, као да му на челу читаш „*ex omnibus aliquid, ex toto nihil*“ а као човјека нека га оцијени читалац, како је коме драго. Ми смо међутијем увјерени, да неће нигдје ухватити души мјеста; јер, као што видјесмо, у њега није душе, али вала ни духа.

У Бечу.

Рад. В.

ЛИСТИЊИ.

МЕСЕЧНИ ПРЕГЛЕД ПЕРИОДИЧНЕ СРПСКЕ И ХРВАТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ.

МЕСЕЦ МАРТ:

Јавор. Бр. 9.: Нена. Приповетка са села. — Шибао мел. Песма Мите Поповића. — Неверница. (Свршетак). — Грошница Репејева. (Наставак). — Владика Петар Петровић Његош. (Наставак). — Осам дана по Црној Гори. (Наставак). — На примједбу г. Мештеровића Л. Томановић. — Листак: Кобила осам дана дугачка, четири дана широка и до подне лисаста. Српска народна приповијетка из збирке Ва. Красића. — Књижевност (Свршетак. Начела физике). — Друштва. (Годишњи скуп ученог друштва 9. фебр. о. год. — Састанак књиж. одбора „М. Срп.“ 8. фебр. ов. г.) — Белешке. (Рус о „Балканској царици“). — Читуља фра Иван Деспот. — Разно. (Гроф Лав Толстој сишао с ума). — Књижевне вести.

Бр. 10. „Дарвин о женама, од Алхазен-а. — Црној Гори. Песма од Србина Челобрђанина (у Боки-Которској). — Нена. (Свршетак). — Владика Петар Петровић Његош. (Свршетак). — Саопштио П. Ровински. (Исти књижевник руски донео је 1883. у „Журналу министерства народнаг просвјешћенја“ у Петрограду, у свесци за септембра чланак: „О современномъ состоянїи письменныхъ памятниковъ въ Черногори.“) — Осам дана по Црној Гори. (Наставак) — Листак: Кобила осам дана итд. (Свршетак.) — Књижевност (Приказ од —с—:

проповеди и црквене беседе Јована Јеремића књ. I.) Друштва. (Свршетак „Матичине седнице“ од 8. фебр. ов. год.) Разно. Нове књиге.

Бр. 11. Вештица. Новела. Написао Веља М. Миљковић, глумца. — Дробне песме. (По словеначком). Од Миленка. — И опет је сретна. Приповетка из Београда. — О телесном васпитању. Предавао о св. Сави 1886. г. у карловачкој српској великој гимназији професор Светозар Поповић. — Осам дана по Црној Гори. (Наставак) — Листак: Шта је срећа? (Посвећено свима несретним од Алхазена. — Књижевност. (Наставак) — Листак: Писмо Михаила Милорадовића послано митрополиту херцеговачком Саватију Љубибратићу, год. 1711., приопштио Филип Радичевић (са Цетиња). Књижевност (А—а приказује „Пешчани мајдан“, I. књ. „Дечијег света“). Друштва. (Матица Српска), Разно. Нове књиге.

Бр. 12.: Дунав и невеста. Песма Мите Поповића. — Вештица. (Наставак). — И опет је сретна. (Наставак). — Дивни снови, песма Владимира Тројановића. — О телесном васпитању. (Наставак). — Осам дана по Црној Гори. (Наставак). — Листак: Писмо Михаила Милорадовића послано митрополиту херцеговачком Саватију Љубибратићу, год. 1711., приопштио Филип Радичевић (са Цетиња). Књижевност (А—а приказује „Пешчани мајдан“, I. књ. „Дечијег света“). Друштва. (Матица Српска), Разно. Нове књиге.

Бр. 13. Зулејима. Од Владимира Тројановића (Из збирке

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

песмама, које ће до скоро изаћи у засебној књизи). — Вештица. (Наставак). — И опет је сретна. (Наставак). — О телесном васпитању. (Наставак). — Осам дана по Црној Гори. (Наставак). — Одговор госп. др. Томановићу од Ник. Љ. Мештеровића. — Листак: Екипажа. Арабеска, с чешког превела Зорка Ховорка-Калићева. — Белешке: Споменик А. С. Пушкину. — Заменик проф. Миклошића. — Одборска седница добротворне задруге Српкиња Новосаткиња. — Читуља: Др. Јован Јоцић. — Равно: Бечки санитетски савет о Пастеру. — Нове књиге. — Књижевне вести. (Ту је оглашена књига Адамовљева: „На селу и прелу“.

Глас истине. Бр. 5.: Назаренство и словенски језик у цркви, од Ј. В. (Види 27. и 28., па 33. бр „Заставе“ и 31. и 32. бр. „Нашег доба.“) — Беседа на богојављеније, Паје Телчког, пароха у Срп. Неузвизи. — Дарвинизам и порекло човека. По дру А. Ш. од Саве Теодоровића, проф. на кр. вел. реалци у Земуну. (Свршетак.) — Беседа на св. Саву. Говорио у Ст. Бечејској цркви Младен Јосић, свештеник. — Митрополит црногорски Висарион Љубиша. (Наставак). — **Разноухтење** итд., IX. Мат. V. 32., од Јов. Живановића. — Листак: Месија. (Свршетак првом песмопоју.) — Нове књиге и листови.

Бр. 6. Апостол Паво. Написао Милутин Думић, парох у Меленцих, бивши професор богословије. — Беседа на Јовану. Говорио у панчевачкој св. преображенској цркви 1886. год. Лука Поповић, парох панчевачки. — Из грчке црквене књижевности. I. св. Василије Велики. [Наставак]. — Митрополит Љубиша. [Наставак.] — Беседа на светог Саву. Говорио у Сарајеву Ђ. Петровић, протођакоп. — **Разноухтење** и т. д. X. Мат. VI. 16. — Листак: Књижевност: Милашев зборник правила светих апостола и т. д. приказан од Ј. Даниловца. — Белешке: Седница књижевног одбора „Матице Српске.“ — Некролог: Самуило Паштелић, епископ шабачки. — Прота Александар Захарић. — Нове књиге и листови.

Viенас. Бр. 11.: Кад ти будеш... Спјевао Ј. Коварац. — Баковачки спасовдан. (Наставак). — Маријан. Приповијест из новијега босанскога живота. Написао Иван Лепушић. — Посљедњи дани кнеза војводе. (Наставак). — Путне успомене о Русији. (Наставак. У Одеси). — Неколике цртице о вуку и о животу му. (Свршетак.) Написао проф. Мојо Медић. (Мало сличну оној вучарској песни, што је вредни професор, који се иначе и у нашем „Јавору“ често јављао с цртицама из природописа, добили смо и ми од младог пријатеља Ј. Херака, како се пева у Самој Бриљаници о Ђурђеву две, а кава му је у перо Стеван Хинић сељанин. Обичај је тамо, да један о Ђурђеву иде обучен са зеленим буквим грањем, што је оплетено на њему као кошара или вршка тако, да га се ништа не види, од куће до куће пре дана и сунца као „Ђураћ“, те пева:

Добро јутро, ујна,
Ево теби Ђурђа
У бијелу двору
На зелену кољу.
Ђураћ иде с планине,
Дајде Ђурђу сланине;
Ђураћ се стреса,
Дајде Ђурђу меса.
Ђурђа боли глава,
Дајде Ђурђу јаја;
Ђурђе се јоли,
Дајде Ђурђу соли;
Ђураћ иде с полице,
Дајде Ђурђу водице.

Ко ће Ђурђа даровати,
Он ће њега поштовати.

Песма, дакако, није бог зна шта; али обичај је интересантан. Без сумње би се дало још што о томе обичају прибележити. Да ли још гдегод постоји? — Листак: К сликама. (Туропољска млада. Драгутин Вајнгертнер, онај исти, што је лане насликао „седницу сабора 4. јулија 1848. у Загребу“, решио се, да у неколико цртица изнесе све најважније ствари свога завичаја, где му се имање стере. Туропоље се пружа уз десни брег Саве, лепом посавском равницом на југу Загреба, а већ од давних времена је то племићка општина. Нацрти Вајнгертнерови биће занимљив прилог хрватској етнографији. — Брајила и Туача у Румунској, прилог уз путне успомене. Књижевност: (Хрватска: „Хрватски педагошки збор“ одлучио је издати „Енциклопедијски рјечник педагогаје“ у 100 табака. — Руска: Чувени руски писац Владимир кнез Менчарски написао је први пут драму: „Јади бонога срца“ а приказивала се у петроградском Александровском позоришту с великим успехом.) — Умјетност. (Хрватско глумиште. — Трифковићево вече у Н.Саду похвално спомиње Виена, те узвизује загребачку позоришну управу, да се бар каткад и тамо подмлади успомена на три човека заслужна за хрватско глумиште, а то су Деметер, Фрајденрајх и Лисински). Сваштице.

Бр. 12.: Присојкиња. Спјевао Иван Лепушић (у Бањој Луци). — Баковачки спасовдан. (Наставак). — Маријан. (Наставак). — Посљедњи дани кнеза војводе. (Наставак). — Путне успомене о Русији. (Наставак. III. Из Одесе у Кијев. Мала Русија. Кијев). — Збирка хрватских народних pjesама. — Листак: К сликама (Јунак и ластваца, нацрт проф. Ђурђа Шубића по Стритаревој песни „Раја“. — У међави). Књижевност. (Талијанска). Умјетност. (Хрватско глумиште, рецензије Sl—а). Сваштице.

Бр. 13. Јадованка. Спјевао Хрваћанин (у дједовини Кузманова бана). — Баковачки спасовдан. (Наставак. — Маријан (Наставак). — Посљедњи дани кнеза војводе. (Наставак). — Путне успомене о Русији. (Наставак. — Збирка хрв. народних pjesама, од М. Ш. (Писац тога чланка препоручује позив, да се скупају хрв. народне умотворине. Ми сличан предлог изнесмо прошлога месеца у нашем листу, па и овом приликом препоручујемо свима, којима га наменимо, најтоплије као врло прешну ствар.) — Листак: К сликама (Жртва вјерске горљивости, слика чешког сликара Вацлава Брозника из хуситскога доба). Књижевност. (Чешка. Француска. Талијанска. Немачка). Умјетност. (Хрв. глумиште). Сваштице.

Бр. 14.: У катакомбах. Спјевао Силвије Страхимир Крањчевић. — Баковачки спасовдан. (Наставак). — Маријан. (Наставак). — Посљедњи дани кнеза војводе. (Наставак). — Путне успомене о Русији. (Наставак) — Филолошко ивјеђе. (Белешке о нашем језику, како ваља писати. Начин врло практичан). — К сликама: (Хенрик Шенкјевич. — Оточац. — Умјетност (Наше слике, најновије, што их је изложио вредни уметник у Ботеовом излогу ово дана. — Хрватско глумиште).

Бр. 15. Црвен-капо! Песма Ивана Лепушића. — Баковачки спасовдан. (Свршетак). — Маријан. (Наставак) — Посљедњи дани кнеза војводе. (Наставак). — Путне успомене о Русији. (Кијев). — Листак: К сликама. (Валентин Водник, словеначки књижевник). — Књижевност. (Руска. Пољска. [Ту имамо приметити, да Хамерлингова „Аспасија“ није „рјесма“ него у прози написан „Künstler- und Liebesroman aus Alt-Hellas.“ Magazin, из кога је извађена белешка о Окоњској „Аспасији“, вели: Dichtung, али то није угодно нашим казао

„rjesma“,] Француска). — Уметност. (Хрватско глумиште. Рецензија SI-a на приказ опере „Бокоње“ и „Маргите“, и Скриблевуево комедије: Les contes de la reine de Navarre. — Вацлава Бројкича, чешког сликара, нове слике и најновија слика пољског сликара Хермана Сјемиридеког). — Сваштите. („Балканска царица“ кнеза Николе. Ту читамо, да је та драма штампана сада на Цетињу у тамошњој државној штампарији на дебелу етну папир и да је однесена у Беч на пошев. Штампања је као рукопис те се неће продавати у књижарама. Осим тога је кнез Никола сва права себи задржао. Добити је може само онај, коме је он даде, а он је поклања само владоцима и својим пријатељима и познаницима. Сваки је примерак обележен посебним бројем. — † Залески. В. у данашњем бр. „Читуљу“. — Женско уметничко друштво у Петрограду. — Памег у животиња. — Листак из анатомске граматике.

Бршљан. Бр. 5.: Дели-Бакић. (Наставак). — Прича о Алексији благодату светом. (Наставак). — Успомена из путовања на учитељску инквизицију. (Свршетак). — Два дана у Београду. (Свршетак). — Листине. Саопштава их и тумачи Вид Вулетић-Вукасовић. — Писма из Елисијума уредништву „Бршљана“. III. — Прилози за историју српског покрета 1848—49. год. V. Писмо Лазе Зубана патријарху Рајачићу. — Белешке: (Писмо Вуково панчевачком пароху Теодору Живковићу 1825. — Народна прича). Пабирци. (Из списа Новићевих). Књижевна вест. — Претплатници на „Бршљан“ за годину 1886. (Од 129.—163.)

Бр. 6.: Дели-Бакић. (Наставак). — Прича о Алексији благодату светом. (Наставак). — Србин надмудрио ћитаљцију. (Наставак). — Прилози за историју српског покрета 1848—49. године. VI. Јован Вилевски Стевану Петровићу. — Писма из Елисијума. IV. (Неки анонимус, можда је и случајно настао потпис, и оштар напада на уреднике српског дела за књигу: „Аустро-Угарска у речи и слици.“ Једно те једно промаша циљ, јер постаје досадно!) — Белешке. (Писмо владике Вићентија Поповића шишатовачком архимандриту Котуру, од Г.) — Песма: Траг од љубави, од Р. — Књижевност. (Приказ 4 свештнице Коњевећеве задужбине издања „Матичина.“) — Своје читаоце позива уредништво, да понови претплату. (На оно, што уредништво примећује у свом позиву, да је Бршљан, „као што му је то критика привнала“, „најсрпскији“ данас забавно-поучни лист, имамо да приметимо, да ми нигде не наиђосмо на такву критику, а пратимо зацело бар највећи део наше периодичне књижевности. Ако је, може бити, гдегод ко то и рекао, ми не видимо ни најмање, да би тај имао право. Бацати љагу на своје колеге, да нису доста српски, није благодарно бар према „Стражилову“, које је једино, колико се сећамо, приказало из сопствене и чисте побуде „Бршљан“ у уверењу, да нас нико неће хтети самовољно тумачити.) — Претплатници (164—193.) — У лиску: Утарци из путописа. (Наставак). —

Босанска вила. (Радо бележимо, да овај лист напредује у валаности свога садржаја.) — Бр. 5. Крвљу је платио. Цртица из босанског живота. Написао Б. Н. Вршчанин. — На Јордану. Спјевао митрополит Сава Косановић. (Крај). — Изамирли се. (Наставак). — Приморска гора. Свршетак). — Јањ и његова околина. Описао поп Стево П. Давидовић. — Српске народне умотворине: Шехерли-пјесме у Херцеговини и Босни, из збирке Вида Вулетића-Вукасовића. (Помор сердареве породице. Будимски Беллага и Илимовић Бајо.) (1—32.) — Листак: Из словенског свијета. Књижевни оглас. Исказ добров. прилога на грађњу срп. правосл. цркве у Бос.-Броду. — (Издавалац је наредио и друго издање 1. бр., јер му је првог понестало, а јављају се нови претплатници. Сретно!)

Бр. 6. „Босанска Вила“. Песма од Сења Дјаковића. — „Чиода и игла.“ Написао митрополит Дионисије. — „Изамирли се“. (Наставак). — „Ахбар-бегов роб.“ Скаска. Превео (с ког језика?) Сава Манојловић. — Поука: „Који је човјек доиста добар и срећан?“ Од Жуковскога. С руског превео Сава Манојловић. — Из прошлости Сарајевске и Босанске III. — Српске народне умотворине: Шехерли-пјесме у Босни и Херцеговини. Из збирке Вида Вулетића-Вукасовића: Дјевојачка жеља. — Што си намислио уради, али помисли на пошљедак. Чуо у берберници С. М. — Јово Челебија и Мара. Прибележио Ваца М. Ђуковић. — Народне пословице (33—70.) — Листак: Из словенског света: Књижевност српска и хрватска: Народна библиотека браће Јовановића, св. 119. Оцена-ка-а из Будимпеште. — Књижевни оглас: Дечији свет Ђермекова и Матића (Уз тај оглас прештампано је из нашег листа оно, што је о тој збирци и у опште о превађању рекао наш сарајлић А. М. М.) — Нове књиге. — Претплатници „Босанске Виле“. (Сарајлије, 1—63.)

Позоришта су овог месеца изашли бројеви 35—52. а донели су ове занимљивије чланке: О Марији и Малибранивој из Легуеових мемоара: „soixante ans de souvenirs“; Нешто о постанку српског и народног позоришта од Кикинђанина Ђ. С.; даље изворну шаљиву игру од М. Ш. М. под насловом „На позорници и у животу“, која је овог месеца била и приказана на позорници; осим тога песму С. Лукина Лазића „Глумац“ и песму „Владислав“ љеву „Тамо-тамо!“

Невена број 5. има одмах на челу Чика-Јовицу песму „Пролеће ће доћи“ — са насловном сликом. У том је броју даље настањена прича „Цванцик“, довршен „Милош у Латинима“ и штампане још ове песмице: „Самоук“ од Ј. С. (са сликом); „Претен“, превод Коете Р. Мир.; „Три питања“ од Црика; „Момче и Голубица“ од Милана и „Растанак путника“ од Озрена Суботића, синчића пок. Јована Суботића. Од поучних чланака има чланчић о „Ластавици“, и довршена је „Историја палидрвца“. Места су у том броју наше и „Одабране српске народне пјесмице“ (I. Поучне II. Шаљиве), које је из збирке Вука Врчевића прибрао Гавра Ковачевић.

Голуб у свом броју за овај месец доноси овај садржај: „Наука је — Песма Драг. С. Марковића. — Ђорђе Колчици (Србин из XVII. века, први каведџија у Бечу), — „Ко је још...“ Песмица Јов. Манојловића. — „Буди добар па ћеш бити срећан.“ (Наставак). — „Рука“. Балада Ивана М. Поповића. — „Како да се обогатим?“ Од П. Ј. Подхрадског. — „Мали Лала и кокош“, и „Млади димничар“. Песмице од О. (уз обе по слика). — „Претоварено магаре.“ Од Д. — „Птичићи“. Песма од Милана. — „Ко се узда у бога, тај не пропада“. Од учитеља Падељевића. — „Пролећу.“ Песма од Црика. — Српска места: Манђелос у Срему. Написали Милолика и Владимир Миладиновић. — „Да будеш здрав“. Из Батутове „Буквице здравља.“ — Сваштите. — Нове књиге и листови. — Загонетка. — Кољички скок. — Голубов писмоноша. — Голубов речник.

Старали је у подлиску у 7. броју почео, у 8. наставио а у 9. довршио хумореску под насловом „Гуске“.

Школеки лист саопштио је у 3. броју ове стручне чланке: „Које су мане домаћег васпитања?“ (за награду); „О изображењу дечијег срца“; свршетак чланка „Важност повторних школа“ од Ивана Мартиновића. Саопштен је даље извештај државног школског надзорника Цирфуса о стању народне наставе у Бачкој, године 1884.5. Из тога се извештаја на жалост види, да су Срби православне вере најслабије шиљали своју децу у школу, јер 5456 српске деце није никако ишло у школу.

Српкиња. Бр : 2. Удруживање нашег женскиња, од Ј. Поповић а. — О храчи одојчета, од Ј. С. — Наш народни језик (чланци на поучавање у чистом српском говору, против кога се у нас, збиља, греша као ваљда нигде више. Човека, који поље зна српски језик, језа подплава, кад слуша, како наши и учени и неучени Срби и Српкиње варварски греше против и најпростијих облика. Оваких чланака било је у нас већ у неколико пута. Још Змај у првом свом „Јавору“ узвикнуо је: „Пречишћавајмо свој језик“, па је доносио разне називе, како се у нас покварено говори, а како их треба српским заменили; у Огњановићевом „Јавору“ пре неку годину писао је о чистоти српских облика проф. Ф. Оберкнежевић; у београдској „Србадији“ сам Јован Бошковић; а и „Vienac“, понајвише из пера ваљаног др. Т. Маретића; а и ево и „Српкиња“. Добро је то. — О поздрављању, од Мих. (Противу поздрављања примљеног из туђих обичаја, а за наше народно просто поздрављање: Помоз бог, добар дан, бог ти добро дао, и т. д.) — Подлистак: Зевс и Електра, превод од —ца. Белешке и смесице све су махом такве, да могу занимати и поучити наше Српкиње. У „Књижевности“ приказано је —о—о—о— часопис „Гудало“ врло симпатично, као што и заслужује.

Бр. 3.: Српкиња. Песма Љубомира Јетића (из Карлова). — О називима у родству, од Мих. (Противу туђинског „шогорства“, „кузинства“ и т. д., а за наше народне, давне називе за разне и све степене породичног родства). — Васпитачка моћ мајке, од Т. М. — Наш народни језик. (Наставак). — Из Езерових писама о естетици. (Прво писмо). — Подлистак: Старо и ново доба, црте од славног пољског романијера Крашевског. — Белешке — Смесице.

Застава има у 33. бр. чланак „Назаренство и црквено-словенски језик“ од „Бранка“, као одговор на оне чланке у 27. и 28. броју тога листа. Бранко је против превађања црквених књига и наших молитава из црквеног језика у народни. „Лутерани, Калвини и други имају на свом рођеном језику богослужење, на опет највећма нагињу Назаренству“; вели, да би се и сам народ томе противио, и тиме би тек наступило расцеп. Него „настојавајмо, вели, да се наш народ у будуће не тужи на големе издатке као досад; или бар да се не тужи на црквено-просветне издатке; да се туђинштина не увлачи у наше школе, већ да се црквено-словенски језик у нашим школама што више негује, апостоли и јеванђеља тумаче, и т. д. Црквено-словенски језик, тај лепи и богати језик, оставио где је; он није крив.“ (В. „Наше доба“, „Глас истине“). — Исти лист доноси у овом месецу низ чланака посвећених српском народном позоришту, а нише их сам уредник. Истина, јаван рад нашег позоришта пада под надзор и критику јавних органа; али није све за јавност. Писац тих чланака тако пише ту, као да се око срп. нар. позоришта искупили људи све таки, који навалице иду за тим, да разоре тај просветни народни завод а то су баш људи, који су већином створили и одржавају наше позориште. С тим својим погрешним назорима о позоришној управи изазвао је уредник „Заставе“ сасвим изливну полемику с „Браником“, коју су осудили и други неки наши листови; а осуђујемо је и ми. Свађа без повода и презирање без разлога узајмнице неће нас довести корисној цели; а збиља сви корисној тежимо. Признајемо драговољно, да у тим чланцима има доста и истине, али богме и повешто, што баш не стоји. Тако и пр. писац замера између осталога критици позоришној, да је несавесна, пристрасна те као пример наводи, како се један критичар тако заборавио, да је данас хвалио глас једне глумице а за две недеље одрицао јој, да има икаквог гласа. Да је то

истина, то би дотични критичар заслужио, да се јавно жгоше као бесавестан човек, који у јавним стварима тера неки ћес. Но на срећу тога критичара то није истина. Нигде јавно није тај критичар похвално глас те глумице, него приказивачи њен дар, а дар ће тај хвалити и даље, јер је одста сваке хвале заслужан. Лак је, али не и леп, посао, на основу неистине кога правити смешним.

Наше доба доноси занимљив чланак за народну приреду: „Велики рудокоп угља у Босни“ од А. М. М. (из Подунавља). — У 31. и 32. бр. одговара свештеник П. Б. својим чланком: „Назаренство у српскоме народу“ писцу оних трију чланака о истом предмету у 27. и 28. бр. „Заставе“, које смо регистровали у прошлом месечном нашем извештају. Назаренство је већ постало дневно и преко питање наше дневне журналистике. Пријатељ срп. народа може се само радовати, да то питање све наше политичке странке без разлике хоће да реше што боље. И П. Б. не слаже се с оним предлогом, да се црквене наше књиге и молитве преведу на народни језик, као „Бранко“ у 33. бр. „Заставе“, што би хтео писац чланака у 27. и 28. бр. „Заставе“; него овај препоручује, да свештеници наши као катихете озбиљно обављају тај свој задатак у школи и у народу, па да тумаче народним језиком молитве и јеванђеља. (Види: „Заставу“, „Гл. истине“.)

Браник доноси у 25. броју наставак: „Писама будућој вереници“; и почиње: „Срем и Земун за време турско“, написао И. С(опров). — У листу 32. посрбију (!) Милан Љубовић сличицу чешког приповедача Јана Неруде: „Изненада.“ — „Писма будућој вереници“, с пољског од Срда, свршена су у 33. бр. — 34.—36. бр. донео је повећету Карла Винтера: „Српска невеста“. — Милан П. Јовановић приказује у 35. бр.: „Sammlungen von civilrechtlichen Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes. XX. Band.“ — У листу 36. броја штампана је истинита прича Веље М. Миљковића под насловом: „Удавио се.“

Napredak доноси у 8. и 9. броју беседу М. Пећњака, коју је читао на збору учитеља у Јаски и којој је тема: „О одгајивању деце у разним сталежима, нарочито о одгајивању девојака.“ У осмом је броју почео, у деветом и десетом наставио Осечанин Андрија Ђурчић описивати свој „Пут у Црну гору на Цетињску учитељску скупштину.“ На челу деветом броју има чланак Милана Кобалија: „На што се морају дом и школа обирати, да реше своју одгојну задаћу?“ Тај је чланак довршен у 10 бр. Овог је месеца уз тај лист додат и извештај о деловању и развоју друштва учитељске задруге у Загребу за последњих 10. година. — У 4. бр. *Književne smotre* оцењена је „Тужна књига“ Јова и Пера Сундечића и „Бугарске песме“, што их је превео Август Харамбашић. Међу књижевним новостима оглашене су у том броју мал те те не све српске књиге, што су последњих дана угледале света.

Liečnički viestnik наставаља у 3. броју здравствена извешта; између осталог је ту и извештај румског физика дра Душана Ј. Даме. У том броју има и приказ Батутове „Буквице болести“; приказивач вели на крају: „Књижица је ова писана красним језиком у 324 кратке језгровите сентенције, права је буквица, коју би човек требао на памет научити, а вредно би било, да се штампа и латиницом за оне, који не умију ћирилицом читати.“ — Листак тог броја доноси леичничко-историчну споменуцу дра Оребића под насловом: „Хрватски Пастер“, а међу „Ситним вестима“ читамо, да је ревносни др. Војислав Суботић од српског краља одликован српским редом св. Саве за помоћ, којом је притекао првим рањеницима у Београду.

Viesti društva inženira i architekta ушле су у VII. годину а 1. број ове године, који је 31. марта п. р. изишао,

доноси овај садржај: „Градња моста преко Купе у Карловцу“, из пера уредника Фрање Сећа; „Мелиорације у Баварској и Хајнверанској“; Техничке ситуације: „Хидраулички начин вртања бунара“, „Архитекти у сабору“ и „Нова болница у Хавру“; Друштвене вести: Извадак из друштвеног записника. Као прилог томе броју додана је скица моста преко Купе у Карловцу у 4 слике; осим тога слика куће барона Враницанија у Загребу и слика просте једне куће у Митровици.

Садашњост је у 9. броју у подлиску завршила Кенигов роман „У последњем часу“, а у 10. и 11. донела је приповетку „Испит“, коју је с немачког превела Софија Гавриловића, удата Чипаћ. С дваестим је бројем почела слика из живота под насловом „Предомислио се“, написао Радосла М(арковић). Осим тога има у 11. и 12. броју по једна народна песмица из збирке Босанца Ђорђа Свитаћ. Допис из Српске Црње у 12. броју јавља смрт честитог свештеника тамошњег Венијамина Јакшића, најмлађег брата покојном Ђури Јакшићу.

Бачванин је с 10. бројем промену уредника. У том броју јавља Мита Поповић, да је одсутно од уређивања, а Коста Радловић, да прима уређивање тог листа, изјављујући уједно, да ће га у политичан лист претворити, ако се буде указала потреба или буду захтевале околности. У подлиску су сад махом занимљиве коверације више локалне природе, пише их Ага, а има једна и од Сан Дина, којој је наслов „Еманципован свет.“ У 12. броју под рубриком „Књижевност“ оцењује — ан расправу Димитрија Руварца о митрополиту Вићентију Јовановићу и књижицу Мате Косовца, што је скоро угледала света а наслов јој је „Српска народна школа.“

У подлиску **Српског листа** наставља Марко Цар своје „Слике из новије италијанске књижевности“. Трећа је слика (у 9. броју) „претеча читаве реалистичке школе“ Емил Прага, у четвртој (10. број) је реч о Де Амијису а у петој (11. број) о романсијеру Верги.

Панчевац довршује у 5. броју чланак о покојном Суботићу и „Телевизи“ а у 6. отпочиње Сахер-Мазохову причу „Женски двобој.“

Гласа Црногорца бр. 9. завршује у подлиску беседу покојног Суботића владци Његошу. У истом броју наставља а у 10. довршује Марко Драговић свој приказ 64. књиге „Гласника српског ученог друштва“ и то говори у 9. броју о чланку Гиге Гершића „Природа државине и основа њене правне заштите“, а у 10. о Срећковићевој расправи гледе убиства цара Уроша. У листу 10. броја почела је излазити шеста песма великога епева „Невесинке“, што је спевао Ф. Ј. Ковачевић, осим тога још две песмице од Ж. Д. „Шта је живот?“ и „Нашто нам живот?“ Листак 11. броја доноси песму Р. Рогановића: „Вила на гробу војводе Миљана“ (Вуковића, који је ту недавно умро а био побратим кнеза Данила); даље је у том броју довршена шеста песма „Невесинке.“ У 12. броју савиштена је у листу народна песма „Мујо и Фатима“, коју је Вид Вулетић Вукасовић прибележио, како му је казивала пок. Вице Ђивовића из Бресечина (код Дубровника). У напомену уз ту песму вели Вукасовић, да се „та пјесма одликује над осталијем, што је у њој особито истакнута ђут брата Хришћанина према брата Мухамедовске вјере. Овдје ти се“, вели, „види, да смо једне те исте крви, као по ти дјеца херцег-босанска.“

Србобран је донео овога месеца осим превода с немачког и пољског, и беседе проте Николе Беговића на парастоју Суботићевом, ове оригиналне ставке: „Женидба кроз ватача“, „Успомена из Ђетингва“, слика из босанског живота, обоје од Симића; даље пртицу са села „Ко је крив“. Од Миљана М. Делића; у 63. и 64. бр. прештамана је из

„Босанске виле“ пртица Божидара Никашиновића „Крвљу је платио“.

Гудала 3. број доноси чланак „О критици гласбе“, затим расправу о „стручним називима“, у којој се пледира за безусловни неологију у музичким терминима. Препоручују се називи Кухачеви, што их је исти у свом „Katekizmu glazbe“ срочио. Но до каквих се ужасних галиматријаса долази с тим радикалним поварођивањем, ево еклатантна примера из тога броја „Гудала“, где се приказује додани прилог; ту се између осталог вели: „Други део почиње дословним опетовањем првих дванаест мера првог дела. Речима „рушимо“ начине нов део живљег кретања у пореду гласова и превидјадби са многобогством вођењем гласова, који над кратко фигурисаним бердетом на владару дно главног предмета додирује и по широкој превидјадби на владару, пуним гласоклоном на овоме свршава.“ — Има даље у томе броју извештај са краљевске Београдске позорнице и животопис Чеха композитора Сметане.

Право, лист за правне науке и правосудје. Излази у Пожаревицу месечно на два штампана табака. Броју за овај месец садржај је ово: „Присвојење нађених ствари“, од Ј. Ђ. Авакумовића (Свршетак). — „О удатој жени трговкињи“, од Ђор. Ж. Ђорђевића. — „Доказ по околностима у казненом судском поступку.“ — „Социјални положај браниоца.“ — „Застарелост не тече противу трећих лица у случају ако противу њих није подигнута тужба за спојно право.“ — „О надлежности преког суда.“ — „Уплата премје при уговорима о осигурању.“ — Књижевност: Приказ „Енциклопедије права“, коју је по Ариџу, Варикенигу и Питеру израдио Мих. Кр. Ђорђевић,

Новости. У Београду је под тим насловом почетком месеца Марта почео излазити дневни политички и привредни лист. Уредник му је Стева П. Видаковић. У сваком броју има по два подлиске са изворним и преведеним саставцима. Од изворних, који су овог месеца изашли, спомињемо ове: „Судбина“, приповетка и нашег сарадника М. Ј. Илића, „Велики Александар“, хумореска од М. Ј. Илића; „Проклета врежа“, приповетка са села од Б. Ђ. Нушића; а превода има с мађарског од Јокајија, с енглеског [или можда с немачког превода] од Ујде и с француског од Мериме-а, писца „Кармене.“ [Преводилац „Инвалида“ каида не зна, да је Ouida женско, кад каже: прича Ујдова; а може наћи у конверзационој речнику, да је то псевдоним енглеске књижевнице францускога порекла, којој је право име Louise de la Ramée; Ујда је деице мажење за: „Луја.“]

ПОЗОРИШТЕ И УМЕТНОСТ.

(Српско народно позориште.) На Благости се пред празним клупама после врло дуге почивке одиграла стара жалосна игра Матије Бана „Добрила и Миленко.“ Насловне су улоге приказали Ленка Хаџићева и Миљковић а обоје су необично страсном игром својом одушевили у два три маха оно мало сакупљене публике на срдачно одобравање и изазивање. — У четвртак 27. п. м. извела су два писца драмску првенчад своју пред публику. Једно је М. Ш. М. са шаљивом игром у једном чину, која носи наслов „На позорници и у животу“ а друго је наш сарадник Мита Калић, који је наградом увенчану своју шаљиву игру у једној радњи под насловом „Преки лек“ пустио да се окуша и на сцени. Глуми „На позорници и у животу“ кардинална је мала то, што је сувише мршаве садржине те добре две трећине живота свог мора да протавори о — разговору. А разговара се то из све снаге, не би ли се какогод створио заплет, који се из ситу-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

није никако не даје истесати, јер је све одмах од искони тако глатко и јасно, да се без по муке могу двоје драгих спарити, кад најкомпетентнија страна, девојчини родитељи, и онако већ отуђд није противна а вигови удовице, што би младожењу за другу да унеца, тако на ретко оплетени, да би се кроз њих и пет парова срећно могли провући до пристаништа брачнога живота. И она једина сметња, коју писац на пут меће, наиме бојажљивост — овде мислимо ону немачку Schüchternheit — заљубљенога адвоката, није довољно мотивована; нема јој разлога ни са које стране. Не извири из душевне конституције његове — адвокат је иначе замисљен као отворен и трезвен млад човек — а није ни изазвана ни најмањим знаком а камо ли речи негодовања са позване стране. Ту је онда маневар са Змајевим „Разговором са срцем“ био сасвим излешан. И при најбољој вољи не могосмо наћи у тој шаљивој игри замисли, која би радњи за основ служила, те морамо изјавити, да је по нашем уверењу та игра празна и без предмета. Мимогред региструјемо, да ће се из „Позоришта“, у којем је саопштена, прештампати у засебну књижицу. При приказу су у њој забављени били: Драгиња Ружићка, Јеца Добриновићка, Даринка Бацдобранска, Ђурђевић и Милојевић. — Мита Каалић је куд и камо сретније руке био са својом шаљивом игром, са којом је леп изворан приновак дао позоришном репертоару. О тој ћемо шаљивој игри, као и о свим досадањим важнијим оригиналним новинама ове године, говорити опширно на завршетку сезоне, дакле за две три недеље. Констатовати смо само ради за овај мах, да је писац доследно карактерисао лица а у Живани створио тако веран и погођен тип, да му се не да порећи одлучан дар за копирање. Шаљива је та игра према томе похвална и неоспоран успех а својски су јој у томе на руци били Ружић, Ленка Хаџићева, Јеца Добриновићка и Милка Максимовићева, који су је од реда прикљавали живо, како се ретко приказује премијера. — То је вече завршио Бенедиксов „Пркос“ са Драгињом Ружићком и Ружићем као Соком и Миланом, Ленком Хаџићевом и Марковићем као младим, Јецом Добриновићком и Добриновићем као старим паром. — Субота 29. п. м. донела је Делавићева „Лудвика Х.“, с којим се овдашња публика тек пре две године упознала. Тада га је давао Милош Цветић из Београда као гост а овога је пута био у рукама Ружићевим, који је у најфинији детаљ мајсторски ниансовао сваку и најмању особину у карактеру тог краљевског особњака. Краљевића Карла давала је овом приликом Милка Максимовићева, Марију Коминову Ленка Хаџићева а Немур Милковић. — У недељу 30. п. м. поновљен је био Тотов „Сеоски дола“ са истом поделом улога, како је био приказан ове зиме. Марковић је у насловној улози био при гласу а Добриновић као Крадић при хумору, те је први певао а други ђаволио свој публици на сласт и уживање.

(Чешко народно позориште у Прагу). Управа тога позоришта задобила је славног тенористу Ладислава Мијержвинског, да трипут као гост ступи на чешку позорницу. Мијержвински ће почетком ове летње сезоне певати тамо Арнолда у „Телу“, Раула у „Хугенотима“ и Маприка у „Трудабуру“. — У Аустрији је досад Мијержвински певао само у Бечкој дворској опери и у Лавову.

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ.

— Приповетке П. Адамова, које ће у нашој наклади изаћи у збирци под насловом: „**На селу и прелу**“, ушле су већ у штампу а штампају се у штампарији Арсе Пајевића.

— Дошла нам је из Загребa: „**Тужна књига**“. Одисаји родитељскога срца. Пјесме Ј. Сундечића и „**Срце и љубав**“. Пјесме † Пера Јова Сундечића. Књигу смо ту огласили још лане у 3. броју нашег листа а сад је имамо у рукама у лепог спољашњем облику а пуну лепих песничких умотвора, понајпре познатог Јова Сундечића, затим сина његова Пера и више њих пријатеља удвеленог оца и рано преминулог даровитог младића. Међу овима спомињемо Ника III. Црногорчевића — од којег ћемо у нашем листу скоро донети у преводу Леонардијеву „Жукву“ —, затим Филипа Ј. Ковачевића, покојног сад већ Ивана Деспота и младог нашег сарадника Владимира Тројановића. Пред своје „Одисаје“ метнуо је Сундечић „Црте из живота покојнијех синова Велимира и Пера“ а песме Перове подељене су на „Различне песме“ и „Љубавне песме“. Сасвим на крају су примедбе, у којима су растумачена поједина места у песмама. На књижи није назначена цена но у позиву на претплату била је фиксирана на 1 фор.

— Код Арсе Пајевића изашла је ово дана нова књига: **Хришћанске светине на истоку.** Израдио А. Е. митрополит српски Михаил. Уз књигу је додан лик митрополитов. Цена 60 новч.

Манојло Борђевић-Призренац јавља, да је дао у штампу своје „**Четири божићне приповетке**“. (Полаженик. — Препорођена. — Из ината. — Божићња икона). Књига ће изаћи око Ускреса о. г. а стајаће 50. новч. Сав приход намењен је сирочади погинулих српских ратника.

— Изашла је ово дана пета свеска Коњевићевих књига за народ. У тој је свесци популарна расправа проф. дра **Ђорђа Дера** под насловом: „**Помози се сам, помоћ ће ти и бог**“.

— Изашла је 126. свеска Народне библиотеке браће Јовановића. У тој су свесци **приповетке Сватоплука Чеха**, славног чешког приповедача, у преводу Сретена А. Поповића, и то ове: Наполеон, Сликарева срећна мисао, Заложен карактер и Двобој.

— Из „Браника“ су заседе прештампана „**Писма будућој невести**“, што их је с пољског превео Срђ.

— Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња решила је у договору са осталим овоостраним добротворним задругама Српкиња, да покрене заједнички женски лист, који ће поглавито служити за орган свију овоостраних задруга Српкиња, те у првој линији износити на углед рад ових задруга и ширити мисао, да се оваке задруге у народу нашем што више подижу, а оне подигнуте да се у радњи својој подстичу и боље снаже. Друга је цель том листу, да доноси чланке, поуке, савете и белешке, што се односе на задатак и позив женскиња као матера, супруга, домаћица и чланица свога народа и човечанског друштва. Листу ће бити наслов: „**Женски свет**“ а издаваће га и уређивати Аркадије Варађанин, потпомагаће га пак у томе сарадњом др. Ђорђе Патошевић, Стеван В. Поповић, др. Илија Огњановић, др. Милан Јовановић-Батут, Јован Симеоновић-Чокић и Павле Марковић. Лист ће почети излазити на Цвети ове године а доцније ће сваког првог дана у месецу по старом календару излазити на целом табаку у величини „Јавора“ и коштаће за ову 1886. годину 1 фор. а. вр. или 2 динара у сребру. Новци се уједнашнут плаћају у напред и шаљу се, као и рукописи за лист намењени, управо на издавача и уредника Аркадију Варађанина. Желимо са своје стране том лепој новом подухвату најбољег одзива и успеха.

— Изашlo је двајеспето издање Чупићеве задужбине : **Годишњица Николе Чупића**, књига VIII. у Београду, а штампала ју је краљевско-српска-државна (зашто не: краљевска српска државна?) штампарија, са одабраним садржајем, с једном картом прилога, на 31 табаку. У првом делу су записници одбора Чупићеве задужбине, састанака од 31. јан. до 9. авг. 1885., и извештај о раду одбора и о стању фонда. У другом делу: 1. Слике из времена реформације 1. Спомен св. Ђирила и Методија, II. Народи с великим црквеним реформаторима, III. Пољска, Шпанија и Португалија у почетку новог века, IV. Најстарији слободомни покрети у Инглеској, V. Племићи, краљ и народ инглески против папе. Виклифова реформа од врсног историчара нашег Стојана Бошковића. 2. Одломци из историје Београда. Београд од 1718. до 1739. год. (Продужење. В. Годишњицу VII. 1884.) (Од ?) — 3. Белешке о Ђ. Даничићу. Прилог к историји српске књижевности од Стојана Новаковића. (О Даничићу имамо неколико радова као грађу за систематски опис његова живота и рада: као у „Јавору“, па доцније опширније у „Летопису“ од Ђорђа Магарашевића, прошле године у Годишњици од М. Ђ. Милићевића и ево овај. Нема сумње, да и још неки другови Даничићеви по струци имају доста грађе за овај посао. Позитивно знамо, да је карловачки професор срп. језика, поштовани наш филолог и пчелар Јован Ђивановић живо дописивао с Даничићем при Даничићеву раду око Речника а поглавито око пчеларских назива. Велика би корист била за биографа Даничићева, када би се све то изнело на јавност.)

— Рускиј филологическiй вѣстникъ (уредник А. И. Смирнов, у Варшави) донео је у XI. књизи чланак од М. Халанскога: „Къ вопросу о заимствованiяхъ въ южно-славянскомъ народномъ эпосѣ. I. Сказанiя объ увозѣ Соломоновой жены и пѣсни о похищенiи жены Марка Королевича,“ у IX. од В. Макушева: „О значенiи словъ: казнѣцъ, властитѣ и посадникѣ въ старо-сербскомъ языкѣ,“ а у VII. од М. Халанског: „О сербскихъ народныхъ пѣсняхъ Косовскаго цикла.“

— Роман нашег поштованог сарадника Јаше Игњатовића „Патница“ штампана се на немачком језику у „Semliner Wochenblatt“-у; а читамо у 27. бр. „Нашег доба“, да и „један чувени немачки књижевник из Беча моли унапред, да га може превести на немачки језик“. Исти лист јавља, да се уписници на исти роман са свију страна јављају, а довршио је у свом 29. броју у подлиску свом прву књигу „Патнице“.

— Угледала је света ово дана као XIX. свеска „Narodne biblioteke“ у 8. бр. нашег листа оглашена књига: Smallagić Meho. Pjesma naših Muhamedovaca. Zabilježio Dr. Friedrich S. Krauss. Nalogom antropološkog društva u Beču. U Dubrovniku. Nakladom knjižarnice D Pretnera. — Књигу је ту Краус посветио Валтазару Божишићу. Напред је „Rieč“, у којој се казује између осталог, како је Краус дошао до песме о Смајилагићу Меху и прибележио је. Осим тога је у „Rieči“ још нешто „натукнуто“ и о начету народа

САДРЖАЈ: Част и хвала поштену раду и савесној трудби за пуну четвртину столећа. Уз лик Драгиње Ружићке и Димитрија Ружића. — Драгиња Ружићки о прослави двадесетпетгодишњице глумовања јој. Од Благоја Бранчића. — Димитрију Ружићу уметнику. Од Мите Поповића. — Изгубљен ђеније. Листак из „негдинске кронике“. Исписао П. Адамов. — Апостол. (Петефи.) Превео Благоје Бранчић. (Наставак.) — Враголанка. Приповетка. Написала Милева Симића. (Наставак.) — Светозар Вајански, словачки књижевник. Пише Д. Б. Доброслав. (Наставак.) — Књижевност. Др. Фридрих Краус пред судом знамените критике. (Свршетак.) — Листићи: Месечни преглед периодичне српске и хрватске књижевности. — Позориште и уметност. — Књижевне новости. — Читуља.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а вр. на целу годину, 2 фор. 50 новч. на по године, 1 фор. 25 новч. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 фор. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а преглата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.

око Мостара на југу. После самог спева има „Razgovaranje“ где се теорише најпре о варијантама неке врсте експозиције и инвокације, што Краус вели да се зове: пошјевка или напијевка или напијесма или наклапалица или косалица; затим се мал те не стих по стих тумаче необичне и стране речи и фразе; даље је још реч о т. зв. допјесмама или приклапушама. На крају су „Pokazivanja“, која у азбучном реду казују, где је у спеву које „власито име и од истога начињен придев, стране речи и некоји особити слогови по туђем сложену“. Опширну оцену те књиге гледаћемо да донесемо што скорије.

— Лане смо у прошлом броју нашег листа под овом рубриком на седмом месту објавили нашим читаоцима, да је од Пољака Окоњског изашла нова драма у 5 чинова под насловом „Аспасија.“ „Magazin“ то сад тек региструје и то овако: „Познати публициста и ученик Комтејев Александар Свјетоховски [псевдоним Окоњски] издао је драму „Аспасију“, која има исту материју са Хамерлинговим романом. [Тај је Хамерлингов роман почео излазити и у српском преводу у подлиску „Заставе“ 1884. но је прекинут; изашла је само прва књига]. Свјетоховски је издавалац књижевног недељника „Правде“ у Варшави, који је са саучешћа свога према идејама Комтејевим, Ренановим, Дарвиновим и Хекловим међу католичким Пољацима здраво упао био у очи а у конзервативним круговима наука на себе фанатичну мржњу. Свјетоховски је несправљен стилиста; заједљива његова сатира здраво подсећа на Хајна.“

— Ueber Land und Meer доноси у 13. свесци ове године расправу А. Лескијена под насловом „Aus der Volkspoesie der Serben“.

— Из Граца смо ономадне добили ову нову књижицу: Како Cumberland čita naše misli? Sastavio Dr. N. Selak. Књижица је штампана у Дубровнику а цена јој је 30 новчића.

Ове ће се године 6. маја навршити сто година, како се родио немачки књижевник и публициста Лудвик Берне; услед тога је крајем п. м. п. р. изишла у наклади Отона Виганда у Липском опширна биографско-критичка студија о Берну из пера Конрада Албертиса, који је написао и животописе Густава Фрајтага и Бетине Арнимове. Та је студија први покушај, да се без обзира на милост и мржњу страначку наслика строго објективна карактерна слика Берна и његовог доба.

ЧИТУЉА.

19. марта о. г. умр'о је славни пољски песник **Вогдан Залески**. Залескове се песме одликују необичном лакоћом, бујном маштом а уз то снагом. Међу најлепше спадају Rusaljka, фантастички ликови, засновани на веровању народа украјинског. Знаменит му је и лирски еп: „Дух степе.“ Залески се родио године 1802. у Бохатерци у Украјини.